

บทที่ 3

สภาพทั่วไป ปัญหา

และความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพอนามัย

การศึกษาในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจชุมชน และสภาพปัญหาด้านต่างๆของสุขภาพอนามัย ได้แก่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ได้มีการศึกษาจากการให้ข้อมูลของประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่น เอกสารของหน่วยงานต่างๆ และจากการสำรวจ การเก็บรวบรวมจากหลายๆแหล่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริง และทำให้ทราบถึงศักยภาพของประชาชนว่าสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ ในตอนท้ายของบทนี้ได้มีการศึกษาถึงศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาชุมชน นโยบายการพัฒนาชุมชน และความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพอนามัย เพื่อให้เป็นข้อมูลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

3.1 ประวัติสุขภาพอนามัยและอำเภอเสนา

3.1.1 ประวัติโดยสังเขปตามเรื่องเล่าสืบต่อกันมา

ประวัติโดยสังเขป ดังเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อก่อนนี้พื้นที่เจ้าเจ็ดมีสภาพทั่วไปเป็นป่าทึบรก้างรมน้ำ จึงมักจะเหมาะกับการหลบหนีภัยในยามศึกสงคราม หลังจากที่กรุงศรีอยุธยาแตก ได้มีเจ้านายเจ็ดพระองค์เสด็จทรงลี้ภัยสงครามมาพำนักที่แห่งนี้ แล้วทรงสร้างศาสนสถานและปูชนียวัตถุไว้มากมาย ต่อมาเมื่อมีคนมาอยู่อาศัยมากขึ้น ได้มีการสร้างต่อเติมปูชนียวัตถุเป็นวัดขึ้นมา และเรียกชื่อตามเจ้านายที่ลี้ภัยสงครามว่า "เจ้าเจ็ด" โดยเฉพาะวัดเจ้าเจ็ดนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ก็ได้เคยเสด็จเป็นการส่วนพระองค์ พร้อมด้วยเจ้าฟ้าชายและเจ้าฟ้าหญิงทั้ง 4 พระองค์ เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทอดผ้าพระกฐินคืน เมื่อ ปี พ.ศ. 2505 โดยในครั้งนั้นมีการสร้างพลับพลาใจศมานเป็นที่ประทับ และยังอยู่ให้เห็นจนถึงทุกวันนี้ (สัมฤทธิ์ เขียมเจริญพรกุล , 2540 :30)

3.1.2 ประวัติด้านการปกครอง

1) สมัยกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาแบ่งการปกครองเป็น 4 แขวง คือ แขวงขุนนคร แขวงขุนนครดูไทย แขวงขุนเสนา และอีกแขวงหนึ่งไม่ปรากฏชื่อ สำหรับอำเภอเสนา เป็นส่วนหนึ่งของแขวงขุนเสนา แสดงให้เห็นว่า อำเภอเสนาเกิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

2) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แบ่งการปกครองเป็น 4 แขวง คือ แขวงนคร แขวงดูไทย แขวงเสนา และแขวงรอบกรุง จนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ได้มีการแบ่งขอบเขตให้เล็กลงไปอีกกล่าวคือ แขวงเสนา แบ่งเป็น เสนาใหญ่ (ด้านเหนือ) และเสนาน้อย (ด้านใต้) อำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของแขวงเสนาใหญ่ ครั้นต่อมา ในปี พ.ศ. 2438 เป็นสมัยระยะเริ่มจัดการแบ่งเขตการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงดำริเห็นว่าแขวงเสนา แม้จะแบ่งขอบเขตออกเป็นแขวงเสนาใหญ่ แขวงเสนาน้อย แล้วยังมีพลเมืองมาก ท้องที่กว้าง จึงให้ผู้รักษากรุงแบ่งใหม่ โดยแบ่งแขวงเสนาใหญ่ เป็น 2 ตอน คือ ตอนเหนือกับตอนใต้ สำหรับตอนใต้เรียกเสนากลางก็คืออำเภอเสนาในปัจจุบัน

เมื่ออำเภอเสนาได้จัดตั้งขึ้นในสมัยมณฑลเทศาภิบาล ขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเก่า ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลอยุธยา ได้วางเขตอำเภอตามพระราชบัญญัติ ลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 แบ่งการปกครองเป็น 28 ตำบล มีกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าหน่วยปกครอง ต่อมาการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ได้ยุบเลิกไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ใน พ.ศ. 2480 ได้ยกฐานะท้องที่บางส่วนของอำเภอเสนาเป็นเขตเทศบาล เรียกว่า เทศบาลเมืองเสนา มีพื้นที่ 5 ตารางกิโลเมตร พ.ศ. 2486 ได้แบ่งขอบเขตตำบลใหม่และลดเหลือ 17 ตำบล ปัจจุบัน อำเภอเสนามีเขตการปกครอง มี 16 ตำบล มีเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเสนา สุขาภิบาล 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลหัวเวียง และสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด และวันที่ 16 กันยายน 2540 สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด

3.2 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติเขาค้อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 3 สิงหาคม 2516 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่ง นายอำเภอเสนาเป็นประธานกรรมการอุทยานโดยตำแหน่ง และวันที่ 29 มกราคม 2533 ได้ยกฐานะเป็นประธานกรรมการอุทยานจากการเลือกตั้ง โดยมีสำนักงานอุทยานแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลเขาน้อย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อุทยานแห่งชาติเขาค้อ มีเนื้อที่ประมาณ 10.69 ตารางกิโลเมตร(แผนที่ 3-1) ประกอบด้วยพื้นที่ 3 ตำบล 19 หมู่บ้าน คือ

ตำบลเขาค้อ มี 7 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 (บ้านกลางคลอง) หมู่ที่ 2 (บ้านกลางคลอง) หมู่ที่ 3 (บ้านขนอน) และหมู่ที่ 4 (บ้านเกาะ) อยู่ในเขตอุทยานทั้งหมด

หมู่ที่ 5 (บ้านราชนา) หมู่ที่ 6 (บ้านราชนา) และหมู่ที่ 7 (บ้านหน้าศาล) อยู่ในเขตอุทยานบางส่วน

ตำบลเขาเตี้ย มี 6 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 3 (บ้านเขาเตี้ย) หมู่ที่ 4 (บ้านตากแดด) และหมู่ที่ 5 (บ้านใหม่) อยู่ในเขตอุทยานทั้งหมด

หมู่ที่ 1 (บ้านบ่อหัก) หมู่ที่ 2 (บ้านเขาค้อ) และหมู่ที่ 6 (บ้านโรงสูง) อยู่ในเขตอุทยานบางส่วน

ตำบลบ้านแคว มี 6 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 (บ้านศาล) หมู่ที่ 2 (บ้านแคว) หมู่ที่ 3 (บ้านหนองบัว) หมู่ที่ 4 (บ้านกลาง) หมู่ที่ 5 (บ้านหัวถนน) และหมู่ที่ 6 (บ้านโรงสูง) อยู่ในเขตอุทยานบางส่วน

อุทยานมีอาณาเขตติดต่อ (แผนที่ 3-2) ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 8-1 แสดงที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติและอำเภอเสนา

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : อุทยานแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลรางจระเข้ เทศบาลเมืองเสนา และตำบลสามก้อ อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลราชนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สุขาภิบาลเจ้าจืด ตั้งอยู่ในอำเภอเสนา ซึ่งเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 22 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3263 อรุษา-สุพรรณบุรี และอยู่ห่างจากจังหวัดปทุมธานี ตามเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3111 ตามโคก-ต่อแขวงปทุมธานี-เสนา เป็นระยะทางประมาณ 37 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ลุ่มน้ำหรือที่ต่ำ (Low land) มีความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 3.5 เมตร มีความชันน้อยมาก สภาพดินเป็นดินเหนียวและบางส่วนเป็นดินทราย มีสภาพเป็นกรดสูง มีแม่น้ำสาครองเป็นส่วนมาก ในฤดูน้ำหลากน้ำในแม่น้ำมีระดับสูงและท่วมพื้นที่ มีน้ำเหนือไหลบ่าเข้าท่วมไร่นาประมาณเดือนกันยายน-ธันวาคม

3.2.3 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสภาพภูมิอากาศเป็นทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือทุ่งหญ้าสะวันนา (Tropical Savana Climate) อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนทั้งจังหวัดประมาณ 1,342.7 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูแล้งแบ่งได้ 3 ฤดูกาล ดังนี้

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

จากการศึกษาสภาพภูมิอากาศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง ณ สถานีตรวจอากาศคอนเมือง คาม 30 ปี (ปี 2509-2538) สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 3-1)

1) อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี เท่ากับ 28.0 องศาเซลเซียส มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.8 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน มีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24.1 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม

2) ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ย 91 เปอร์เซ็นต์ ในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม ส่วนความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ย 45 เปอร์เซ็นต์ ในเดือนมกราคม

3) ความเร็วลมเฉลี่ยตลอดปีมีลักษณะคงที่ อยู่ในช่วงระหว่าง 3.9-6.2 น็อต

ตารางที่ 8-1 สถิติภูมิอากาศ ลม 80 ปี (ปี 2500-2588) ณ สถานีตรวจอากาศดอนเมือง

CLIMATOLOGICAL DATA FOR THE PERIOD 1966-1995

Station DON MUANG AIRPORT

Elevation of station above MSL 4 Meters

Index station 48436

Height of barometer above MSL 13 Meters

Latitude 13 55 N

Height of thermometer above ground 9.75 Meters

Longitude 100 36 E

Height of wind vane above ground 5.00 Meters

Height of anemograph 2.50 Meters

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Year
Pressure (Hectopascal)													
Mean	1012.63	1011.32	1010.15	1008.63	1007.26	1006.61	1006.77	1006.88	1008.19	1010.11	1012.03	1013.34	1009.40
Ext. max.	1023.71	1021.53	1022.69	1018.6	1014.2	1013.2	1013.9	1015.88	1015.24	1018.29	1021	1023.37	1023.71
Ext. min.	1004.4	1002.37	1002.03	1000	996.66	996.98	999.3	999.32	1000.7	1001.36	1004.7	1003.7	998.98
Mean daily	4.94	4.98	4.86	4.79	4.51	3.84	3.81	3.97	4.33	4.53	4.43	4.71	4.40
Temperature (celsius)													
Mean	26.2	27.5	28.7	29.7	29.3	28.8	28.5	28.2	28	27.8	27.1	25.6	28
Mean Max.	32	33.1	34.2	35.2	34.3	33.3	32.9	32.6	32.3	31.8	31.3	30.9	32.8
Mean Min.	21.1	23.8	24.3	25.5	25.7	25.6	25.2	25.2	25	24.8	23.4	20.9	24.1
Ext. max.	36.3	37.6	40	39.9	40.8	38.5	37	37.2	37.1	36	36.4	35.7	40.8
Ext. min.	11.6	16	14.9	19.6	20	21.2	21.5	19.2	21.2	20.6	15	10	10
Relative Humidity (%)													
Mean	67	71	71	73	73	73	73	76	78	77	71	67	73
Mean Max.	88	91	91	90	90	89	89	89	91	90	87	83	89
Mean Min.	45	46	47	50	55	56	57	58	60	60	54	48	39
Ext. min.	20	16	14	23	24	30	34	35	33	28	23	26	14
Dew Point (Celsius)													
Mean	19.1	21	22.5	23.6	23.8	23.5	23.2	23.2	23.5	23	20.9	18.6	22.2
Evaporation													
NO OBSERVATION													
Cloudiness (0-10)													
Mean	5.1	5.4	5.8	6.6	7.7	8.3	8.4	8.7	8.5	7.6	6	5	6.9
Sunshine Hr													
NO OBSERVATION													
Visibility (Km.)													
0700 L.S.T.	4.8	4.3	5.6	7.6	10.2	10.5	10.5	10.3	10.2	9.7	9.1	7.4	8.4
Mean	8.5	8	8.6	9.7	11.5	11.8	11.9	11.7	11.6	11.6	11.4	10.6	10.6
Wind (Knots)													
Mean wind	4.1	5.6	6.2	6.1	5.7	5.8	5.8	5.6	4.4	4	4.1	3.9	
Prevailing w E	S	S	S	S	S	SW	SW	vary	N	N	N		
Max. wind t	34	34	45	30	39	44	43	43	47	40	30	23	33
Rainfall (mm.)													
Mean	9.3	12.3	26.9	37	160.3	134.7	153.3	173.1	262.4	173.1	34.3	34.4	121.7
Mean dry	1.2	1.4	2.3	3.3	13.5	13.7	13.9	17.3	19	13.9	4.8	1.4	109.8
Daily maxm	34.3	42.9	38.1	72.6	122.2	106.7	99.4	124	148.4	207.7	33.8	48.8	207.7
Number of days with													
Haze	24.5	21.5	22.8	16.8	3.3	3.2	2.6	2.6	2.6	5.1	8.7	17.4	133.1
Fog	4.8	2.9	0.5	0.2	0.1	0	0	0	0	0.2	0.3	1.5	10.3
Hail	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Thunderstor	0.3	0.6	2.2	7.1	12.3	8.8	9.7	9.1	12.9	9.9	1.8	0.4	75.3
Squall	0	0	0	0.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0.2

Computer Section

Climatology division

Meteorological department

26.Nov.96

4) ปริมาณฝนรวมเฉลี่ยตลอดปี 1,215.7 มิลลิเมตร โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยสูงสุดในเดือน กันยายน เท่ากับ 262 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 19.0 วัน และมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่ำสุดในเดือน มกราคม เท่ากับ 9.3 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 1.2 วัน

8.2.4 แหล่งน้ำผิวดิน

ตำบลเจ้าเจ็ด มีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญ ดังนี้

- 1) คลองชลประทานเจ้าเจ็ด-บางอีหน ไหลผ่านด้านทิศเหนือของตำบลเจ้าเจ็ด ผ่านหมู่ที่ 1 2 3 และหมู่ที่ 4 โดยได้รับน้ำจากคลองชลประทานเจ้าเจ็ด-บางอีหน เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภค-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคม
- 2) คลองसान ไหลผ่านด้านทิศตะวันตกของตำบล ผ่านหมู่ที่ 4 และ 7 ใช้ประโยชน์เพื่อ อุปโภค-บริโภค และการคมนาคม
- 3) คลองชลประทาน ไหลผ่านด้านทิศตะวันออกของหมู่ที่ 5 โดยได้รับน้ำต่อจากคลองเจ้าเจ็ด เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคม
- 4) คลองส่งน้ำชลประทาน ไหลผ่านด้านทิศเหนือของหมู่ที่ 5 โดยได้รับน้ำต่อจากคลองเจ้าเจ็ด เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมในช่วงฤดูฝน
- 5) ตำรางคลองขวาง รับน้ำจากคลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน หมู่ที่ 1 ไหลไปยังหมู่ที่ 5 ทำให้ เกษตรกรหมู่ที่ 5 6 และหมู่ที่ 7 ใช้น้ำเพื่อการเกษตร อุปโภค-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม
- 6) ตำรางหนองลาด รับน้ำจากคลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน โดยไหลผ่านระหว่างเขตติดต่อหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 6
- 7) ตำรางหนองกระเจา รับน้ำจากคลองชลประทานบริเวณทิศเหนือของหมู่ที่ 6 ทำให้ เกษตรกรหมู่ที่ 5 และ 6 ใช้ประโยชน์ในการเกษตร

ตำบลเจ้าเสด็จ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ดังนี้

- 1) คลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน ไหลผ่านหมู่ที่ 1 2 3 4 5 และหมู่ที่ 6 โดยได้รับน้ำจากคลองชลประทานเจ้าเจ็ด-บางอีหน เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตรอุปโภค-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม
- 2) คลองชลประทานผักไห่-เจ้าเจ็ด ไหลผ่านหมู่ที่ 1 ใช้ประโยชน์ในการอุปโภค-บริโภค และการคมนาคม
- 3) คลองสะแก ไหลผ่านหมู่ที่ 2 3 4 5 และหมู่ที่ 6 เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตรอุปโภค-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม

4) คลองวัวใหญ่ ไหลผ่านด้านทิศเหนือของหมู่ที่ 1 เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการเกษตร ปลูก-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม

ตำบลบ้านแฉะ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ดังนี้

1) คลองชลประทานเจ้าเจ็ด-บางอีหน ไหลผ่านด้านทิศเหนือของตำบลบ้านแฉะ ผ่านหมู่ที่ 1 2 3 4 5 และหมู่ที่ 6 โดยได้รับน้ำจากคลองชลประทานเจ้าเจ็ด-บางอีหน ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและปลูก-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคม

2) คลองสถาน ไหลผ่านด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่ที่ 1 ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร และปลูก-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคม

3) คลองหนองถ้ำจึก ไหลผ่านด้านทิศตะวันออกของหมู่ที่ 7 ได้รับน้ำต่อจากคลองหนองอี้อ ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและปลูก-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมในช่วงฤดูฝน

4) คลองหนองบัว รับน้ำต่อจากคลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน ไหลผ่านหมู่ที่ 2 3 และหมู่ที่ 4 ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร ปลูก-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม

5) ฝารางหนองปลาจุก รับน้ำจากคลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน ไหลผ่านเขตติดต่อด้านระหว่างหมู่ที่ 1 และ 2 ไหลเชื่อมกับคลองหนองอี้อ

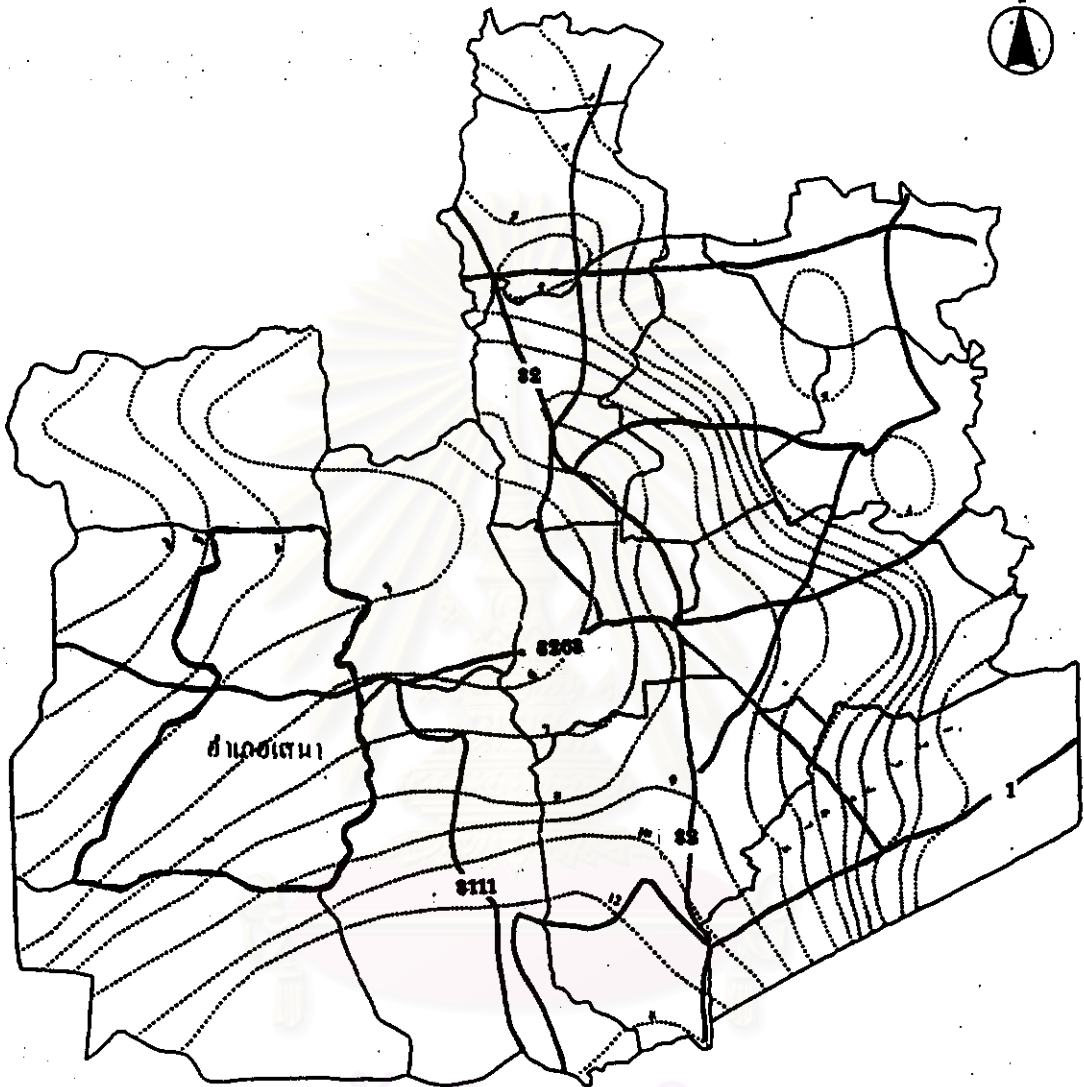
6) คลองหนองอี้อ ไหลผ่านด้านทิศตะวันออกของพื้นที่หมู่ที่ 1 ได้รับน้ำต่อจากคลองสถาน ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร ปลูก-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม

7) ฝารางตุตัน รับน้ำจากคลองเจ้าเจ็ด-บางอีหน บริเวณหมู่ที่ 5 ไหลไปหมู่ที่ 6 ทำให้เกษตรกรหมู่ที่ 5 และ 6 ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร ปลูก-บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม

3.2.5 น้ำบาดาล

ชั้นน้ำบาดาลบริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชั้นน้ำที่มีแรงดัน (Confined Aquifer) เพราะฉะนั้นระดับน้ำบาดาลจะขึ้นมาอยู่ในบ่อบาดาลเหนือระดับของชั้นน้ำ ระดับน้ำบาดาลในอำเภอเสนา มีระดับน้ำบาดาลจากผิวดิน 4-9 เมตร (แผนที่ 3-3) สำหรับปริมาณน้ำบาดาลพบว่า อำเภอเสนาบางพื้นที่มีปริมาณน้ำระหว่าง 45-200 แกลลอนต่อนาที น้ำมีคุณภาพดี บางบริเวณมีปริมาณน้ำ 20 แกลลอนต่อนาที น้ำมีคุณภาพปานกลาง (แผนที่ 3-4)

แผนที่ 8-8 แสดงระดับและทิศทางการไหลของน้ำบาดาล

- สัญลักษณ์
- ระดับน้ำบาดาลจากผิวดิน (เมตร)
- ขอบเขตอำเภอ
- ทางหลวง

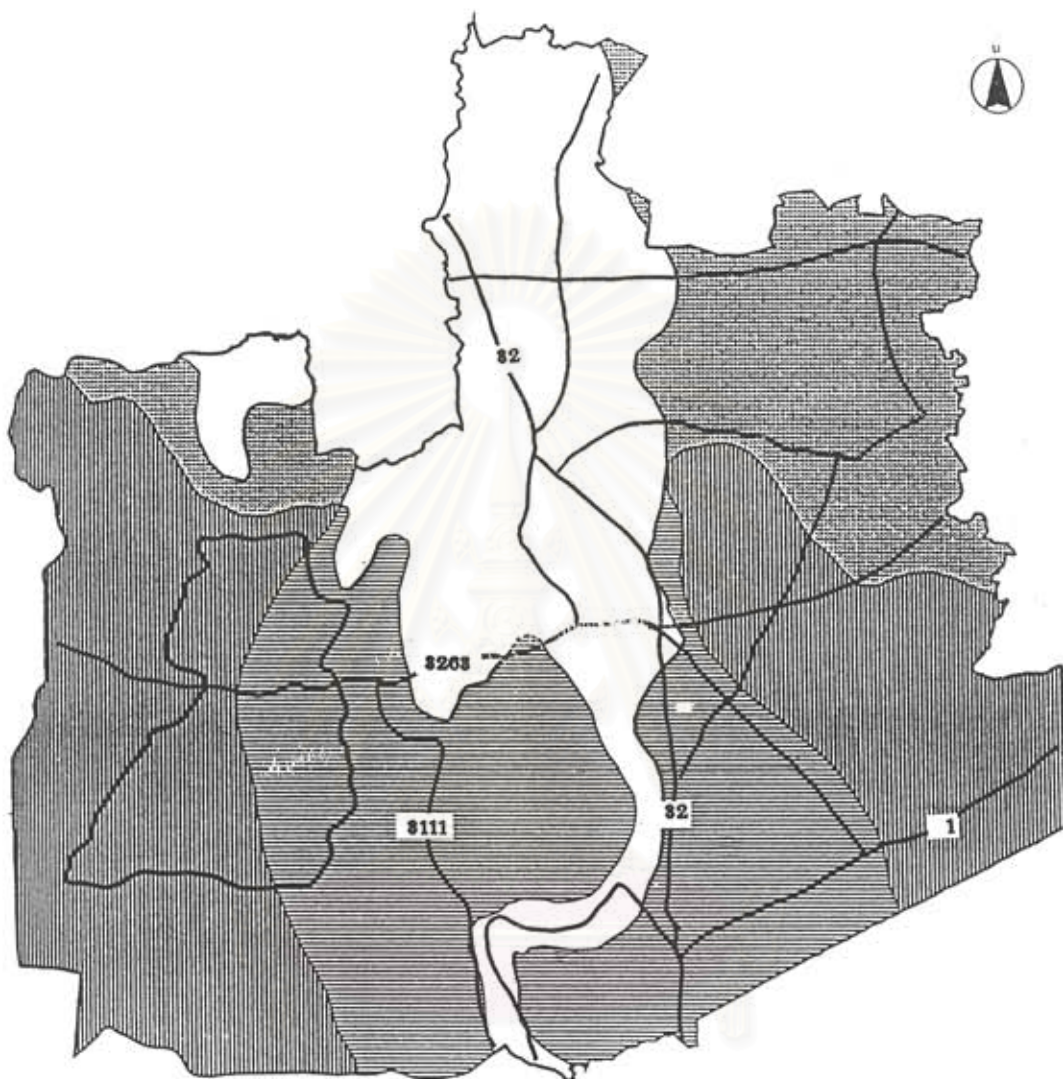
ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : อูชาภิบาลเข้มแข็ง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3-4 แสดงชุดกวิทยานพ่งน้ำใต้ดิน

0 4 4 8 12 Kilometers

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

สัญลักษณ์

	ปริมาณน้ำระหว่าง 500-1000 แกลลอน/นาถิ คุณภาพน้ำดี
	ปริมาณน้ำระหว่าง 45-200 แกลลอน/นาถิ คุณภาพน้ำดี
	ปริมาณน้ำ 20 แกลลอน/นาถิ คุณภาพน้ำปานกลาง
	ปริมาณน้ำน้อยกว่า 20 แกลลอน/นาถิ คุณภาพน้ำดี
	ชายแดน

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านเข้เจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.6 แหล่งน้ำชลประทาน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโครงการชลประทานทั้งสิ้น 13 โครงการ โครงการชลประทานเข้านิจด-บางอีหน เป็นโครงการชลประทานที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ 282,650 ไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกบางส่วนของอำเภอเสนา (แผนที่ 3-5) ทำให้มีการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมค่อนข้างเข้มข้น มีการปลูกข้าวนาหว่านน้ำตม ซึ่งสามารถปลูกได้ 2 ครั้ง

3.2.7 ธรณีสัณฐาน

หน่วยสัณฐานที่ครอบคลุมบริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 5 ลักษณะ (กรมพัฒนาที่ดิน) ได้แก่ ที่ราบดินคอนตามเหลี่ยมที่รองรับด้วยดินเคอส์น้ำกร่อย (Delta Plain with Brackish Clay) ที่ราบดินคอนตามเหลี่ยมที่รองรับด้วยดินเคอส์สมุทร (Delta Plain with Marine Clay) ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood Plain) เนินตะกอนรูปพัดเก่า (Old Alluvial Fan) และเนินตะพักระดับต่ำ (Low Terrace) สำหรับอำเภอเสนา มีหน่วยสัณฐานที่ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ ที่ราบดินคอนตามเหลี่ยมที่รองรับด้วยดินเคอส์น้ำกร่อย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของอำเภอ ที่ราบดินคอนตามเหลี่ยมที่รองรับด้วยดินเคอส์สมุทร และที่ราบน้ำท่วมถึง แต่ละลักษณะครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 15 ของอำเภอ (แผนที่ 3-6)

3.2.8 ทรัพยากรดิน

กลุ่มดินของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งได้เป็น 6 กลุ่มดิน ได้แก่ กลุ่มดินร่วน กลุ่มดินเหนียว กลุ่มดินเหนียวปนดินร่วน กลุ่มดินเหนียวปนดินทราย กลุ่มดินทราย และกลุ่มดินร่วนปนทราย ลักษณะดินในอำเภอเสนาจัดอยู่ในกลุ่มดินเหนียว (แผนที่ 3-7)

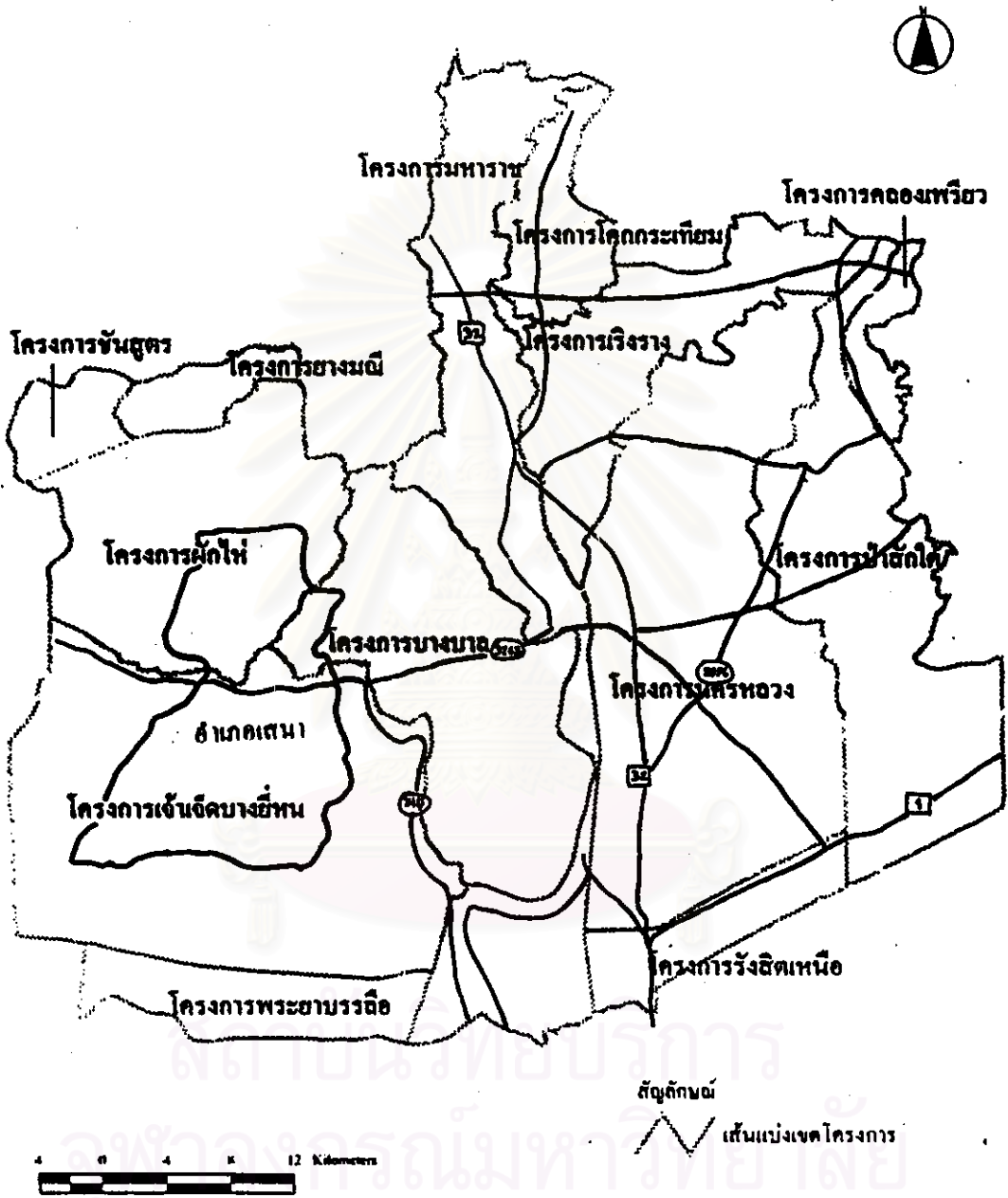
กลุ่มดินทั้ง 6 กลุ่มนี้ สามารถแบ่งย่อยได้ลักษณะชุดดิน 28 ประเภท อำเภอเสนาประกอบไปด้วย (กรมพัฒนาที่ดิน, 2523)

- ดินชุดเสนา (So) มีลักษณะเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็ว เนื้อดินเป็นดินเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เหมาะสำหรับปลูกข้าว

- ดินคล้ายชุดดินเสนาที่ไม่มีจุดประสีแดง (So-r) มีลักษณะเช่นเดียวกับดินชุดเสนา แต่ไม่มีจุดประสีแดง

- ดินชุดอยุธยา (Ay) เป็นดินลึกมีการระบายน้ำเร็ว เนื้อดินเป็นดินเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เหมาะสำหรับปลูกข้าวนาหว่าน

แผนที่ 8-5 แสดงโครงการชลประทาน

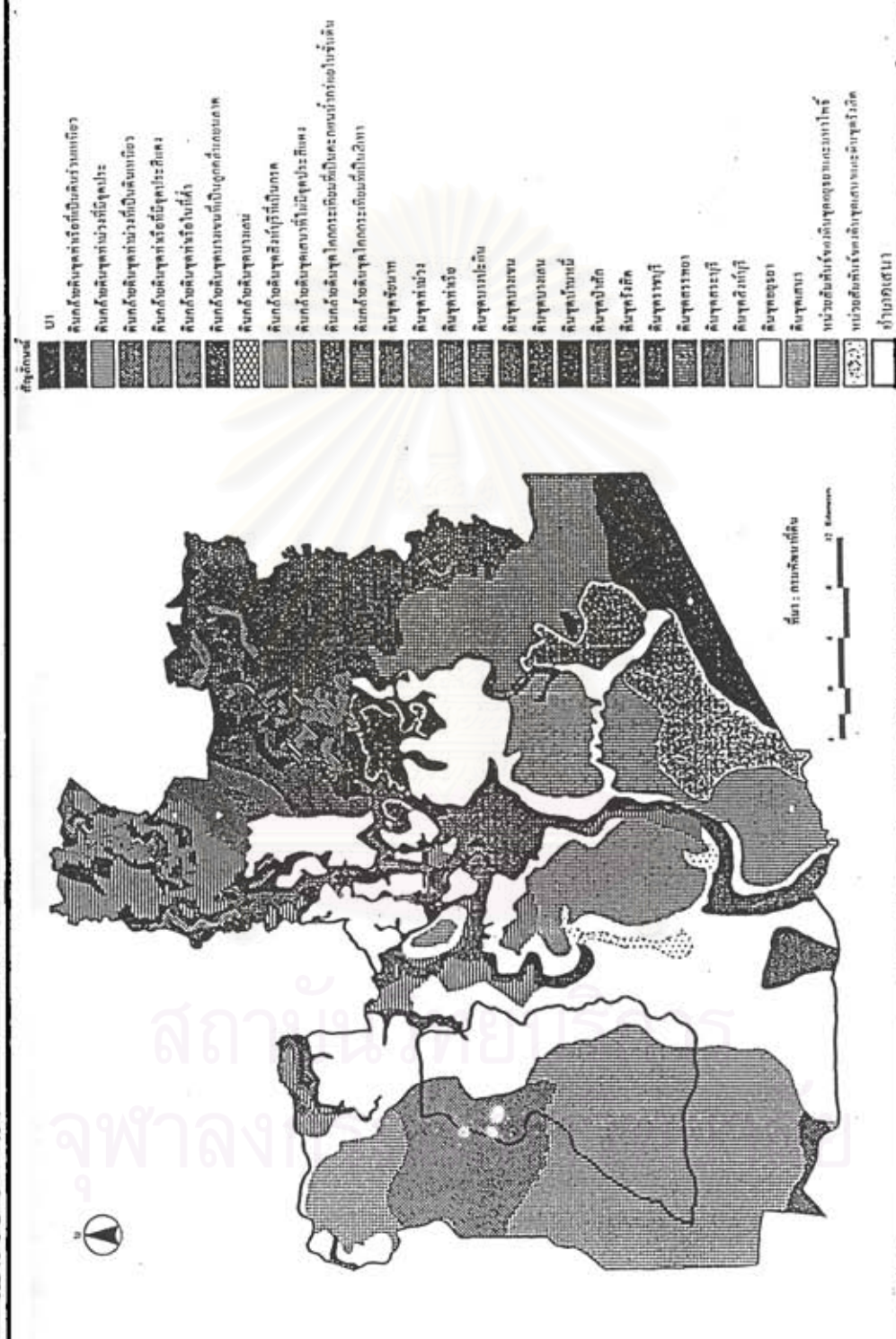
ที่มา : สำนักงานชลประทานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : สุขาภิบาลจันทน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

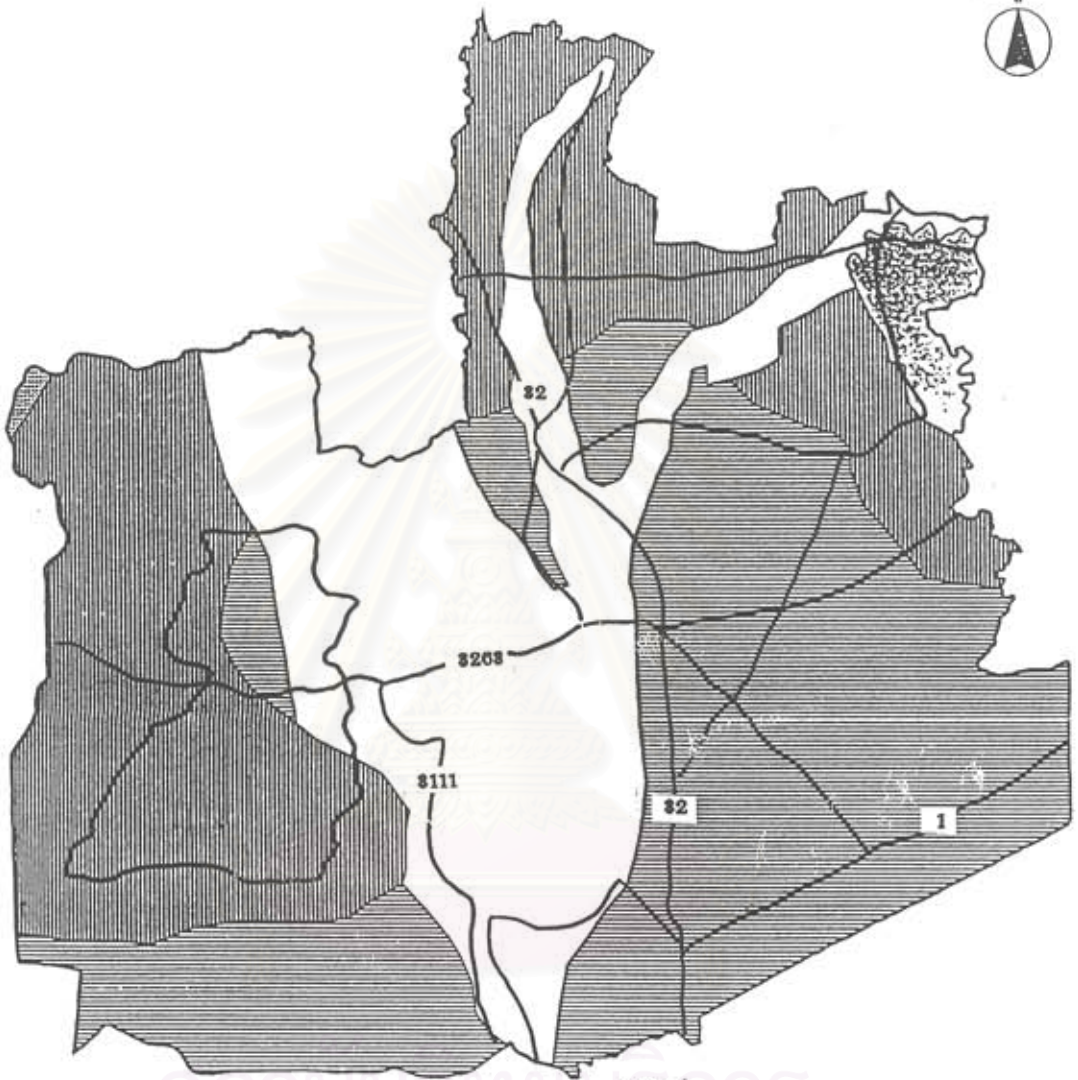
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3-0 แสดงชุดดิน

แนวทางการจัดทำแผนที่ดินชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา : อุตสาหกรรมจังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3-7 แสดงธรณีสัณฐาน

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

สัญลักษณ์

- ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมหรือรูปตัวอเนกที่มีระดับน้ำทะเล 00
- ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมหรือรูปตัวอเนกที่มีระดับน้ำทะเล 500
- ที่ราบน้ำท่วมถึง
- เนินตะกอนรูปพิคเกา
- เนินตะพักระดับต่ำ
- สันภูกเสนา

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านเขาน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาสมรรถนะของดิน ที่จัดขึ้นตามศักยภาพการปลูกพืชและความรุนแรงของข้อจำกัดการใช้ที่ดิน พบว่าบางส่วนของอำเภอเสนามีสมรรถนะของดินอยู่ในกลุ่มดินนา (หน่วยดินที่ 5) เป็นดินนาที่มีเนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอดชั้นดิน (แผนที่ 3-8) พบชั้น Jarosile ในระดับลึก 50 ถึง 100 เซนติเมตร มีการระบายน้ำดี มีน้ำท่วมขังนาน 6-7 เดือน ดินมีอุดมสมบูรณ์ปานกลางค่อนข้างต่ำ ปฏิภานของดินเป็นกรดถึงเป็นกรด (กรมพัฒนาที่ดิน,2533)

3.2.9 การใช้ที่ดิน

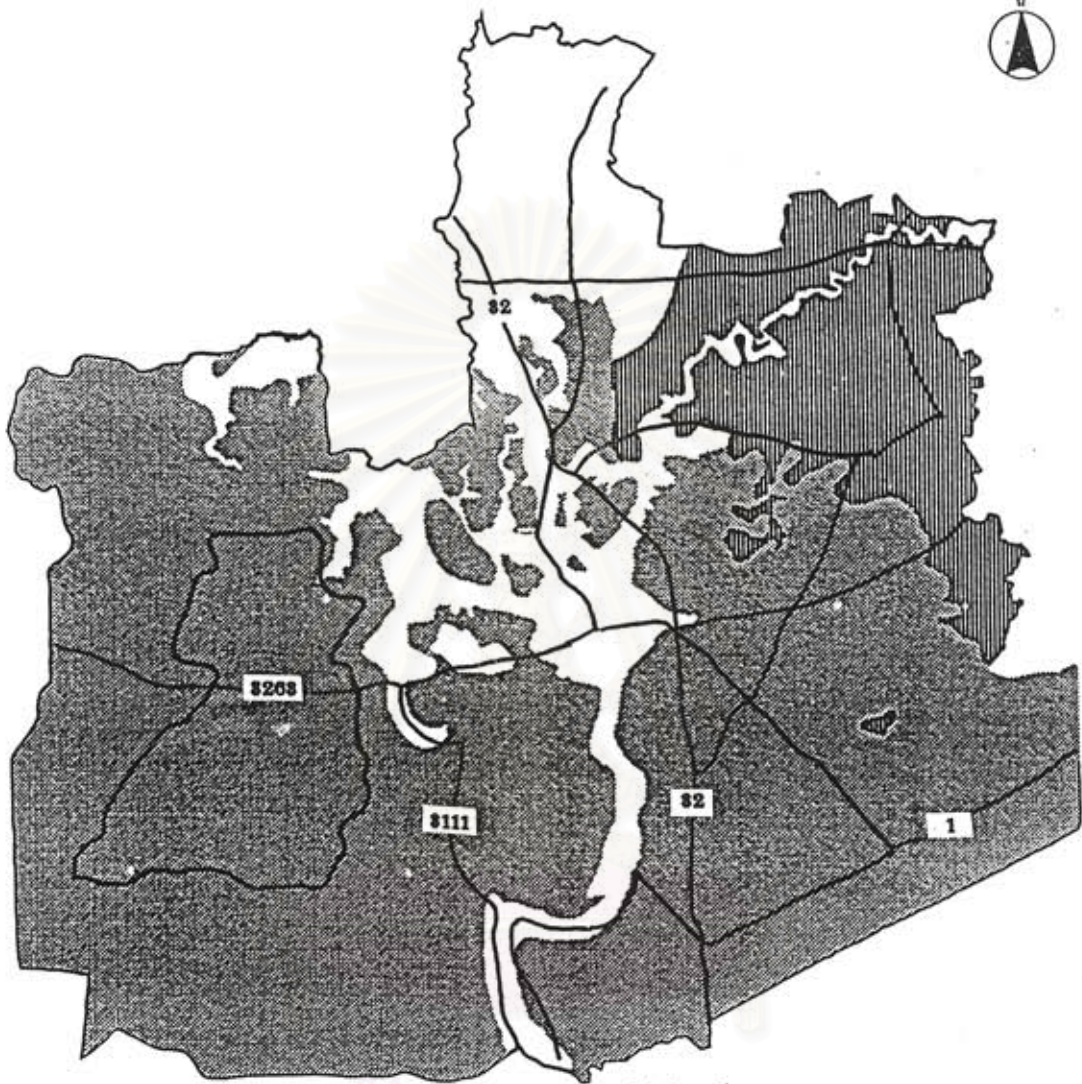
การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน (ปี 2540) ของสาขาวิชาเกษตร (รูปที่ 3-1) โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.29 รองลงมา ได้แก่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ พื้นที่พาณิชยกรรม และพื้นที่อุตสาหกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.39 10.94 0.21 และร้อยละ 0.17 ตามลำดับ (แผนที่ 3-9) การใช้ประโยชน์ที่ดินปี 2540 เปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2531 น้อยมาก (มีประชากรเพิ่มขึ้นเพียง 741 คน) คือ มีการขยายตัวการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นบริเวณถนนตัดใหม่ และถนนที่มีการปรับปรุง การขยายตัวของการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมบริเวณถนนสายเสนา-บางซ้าย ตรงช่วงรอยต่อกับเทศบาลเมืองเสนา การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2531 โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง รองลงมาเป็นพื้นที่อยู่อาศัย เช่นเดียวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน (แผนที่ 3-10และตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 แสดงจำนวนพื้นที่ตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2531 และ ปี 2540

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี 2540		ปี 2531	
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1) ที่อยู่อาศัย	1,562.50	23.39	1,442.60	21.59
2) อุตสาหกรรม	11.25	0.17	8.50	0.13
3) พาณิชยกรรม	13.75	0.21	4.50	0.07
4) สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ	731.25	10.94	675.00	10.10
5) เกษตรกรรมและที่ว่าง	4,362.50	65.29	4,550.45	68.11
รวม	6,681.25	100.00	6,681.25	100.00

ที่มา : สำนวนจากแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

แผนที่ 8-8 แสดงสมรณะดิน

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

สัญลักษณ์

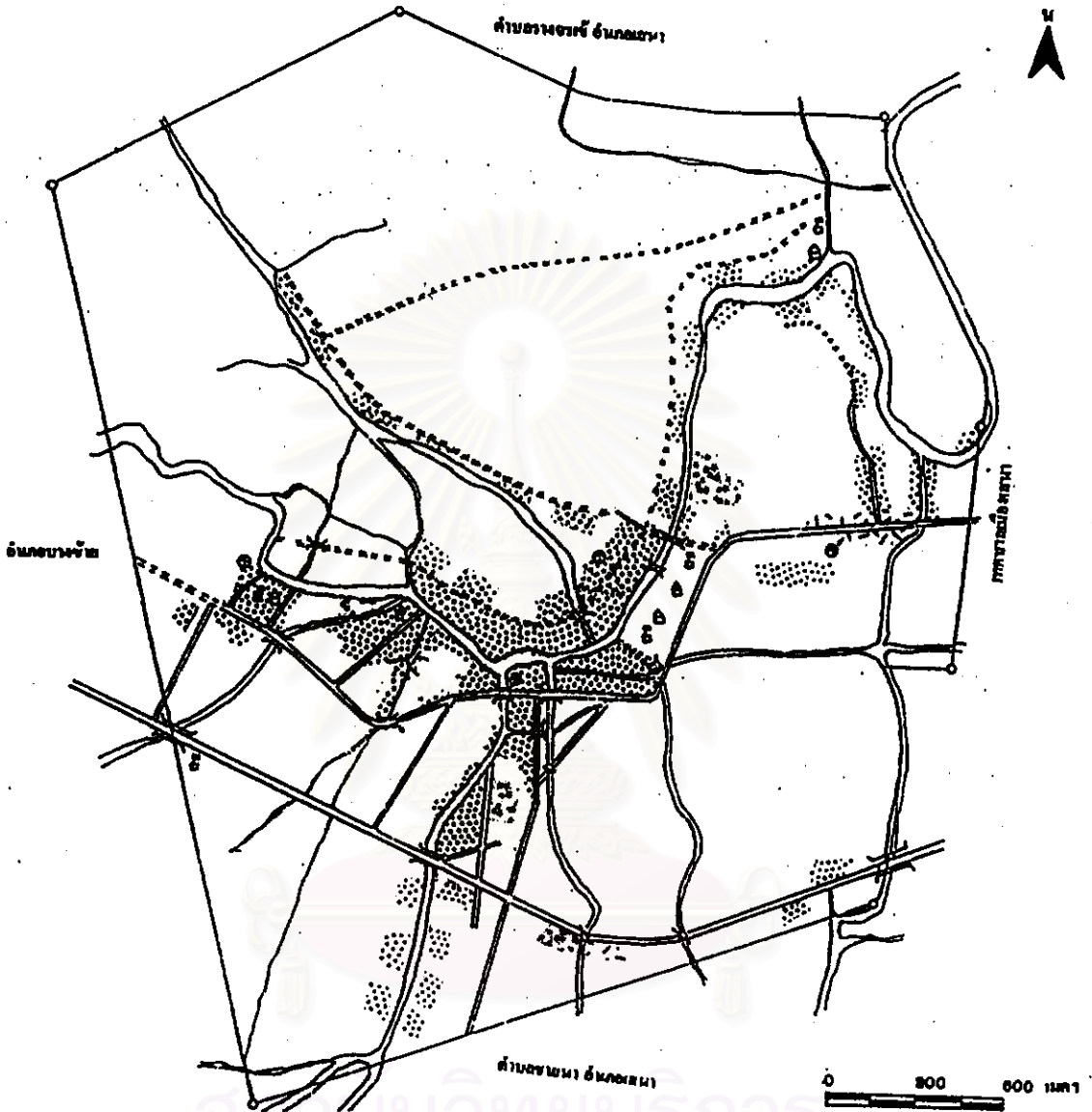
- กลุ่มดินนา
- กลุ่มดินพืชไร่
- กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรด
- ส่วนทะเลสาบ

แนวทางการจัดทำแผนที่พัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : อูชนิบาลเจ้าเจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 8-9 แสดงการใช้ที่ดินของชุมชนภาคจันทร์ ปี 2540

	ที่อยู่อาศัย		ลำคลอง ทางน้ำ		สะพานไม้
	พาณิชย์กรรม		ถนนแข็ง		สถานศึกษา
	อุตสาหกรรม		ถนนอ่อน		ศาสนสถาน
	เกษตรกรรมที่ว่าง		สะพานคอนกรีต		สถานบริการสาธารณสุข

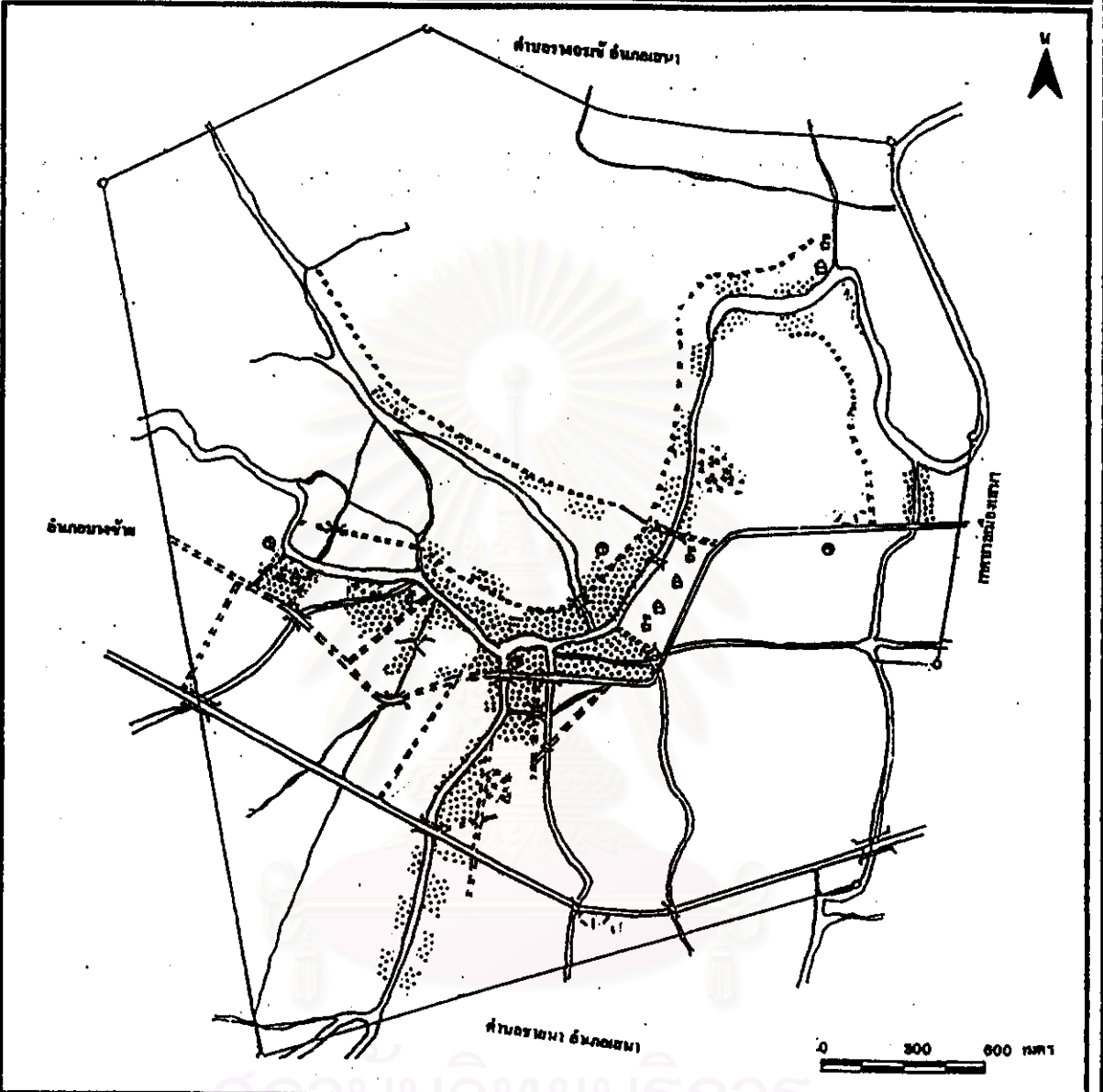
ที่มา : ภาพถ่ายทางอากาศ ของกรมแผนที่ทหาร ปี2540 และจากการสำรวจ

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนภาคจันทร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 8-10 แสดงการไว้ที่ดินของชุมชนเกษตรอินทรีย์ ปี 2531

	ที่อยู่อาศัย		ลำคลอง ทางน้ำ		สะพานไม้
	พาณิชย์กรรม		ถนนแข็ง		สถานศึกษา
	อุตสาหกรรม		ถนนอ่อน		ศาสนสถาน
	เกษตรกรรมที่ว่าง		สะพานคอนกรีต		สถานบริการสาธารณสุข

ที่มา : ช่างไม้ในเมือง , 2531

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนเกษตรอินทรีย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1) การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของประชาชนชาวสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด มีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหมู่บ้าน มีวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการกระจายบ้านเรือนไปตามแนวริมคลอง บ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านไม้ได้ดูสูง บ้านเรือนหนาแน่นบริเวณศูนย์กลางชุมชนและกระจายห่างๆออกไปตามไร่นา บ้านเรือนที่ปลูกสร้างในระยะต่อมา หลังจากที่มิถุนันต์ค้ำเข้าไปในชุมชน จะปลูกสร้างริมถนน เพื่อความสะดวกในการสัญจรทางบก ลักษณะบ้านเรือนมีทั้งไม้ได้ดูสูงและมีได้ดูสูง แต่เป็นบ้านก่ออิฐถือปูน

2) การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมในเขตสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีไม่กี่ประเภท ได้แก่ โรงเลื่อยไม้ โรงทำเครื่องเรือนจากไม้ และร้านซ่อมเครื่องยนต์ โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของอำเภอเสนาตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล

3) การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม ย่านพาณิชยกรรมในเขตสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีเฉพาะบริเวณถนนช่วงรอยต่อกับเขตเทศบาลเมืองเสนา พาณิชยกรรมเหล่านี้ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านค้าของชำ และร้านตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

4) การใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อสถานศึกษา ศาสนสถาน สถานรักษาพยาบาล สำนักงานราชการ รวมถึงถนนสายต่างๆ

5) การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมและที่ว่าง พื้นที่เกษตรกรรมโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว ส่วนพื้นที่ว่างเปล่าไม่มีการใช้ประโยชน์ แต่เดิมเป็นพื้นที่นามาก่อน เมื่อเกษตรกรขายที่ดินให้แก่ นายทุน พื้นที่จึงถูกปล่อยทิ้งร้างไว้ พื้นที่ว่างเปล่าเหล่านี้มักเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดถนน

3.8 สภาพเศรษฐกิจ

3.8.1 ภาพรวมสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนึ่งใน 6 จังหวัดภาคกลางตอนบน อันประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และสระบุรี เมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาตลาด ในปี 2532-2537 พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีส่วนแบ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมโดยเฉลี่ยต่อปี คิดเป็นร้อยละ 33.15 ของทั้ง 6 จังหวัด ซึ่งเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีส่วนแบ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมโดยเฉลี่ยต่อปี คิดเป็นร้อยละ 33.33

โครงสร้างการผลิตของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สาขาการผลิตที่มีความสำคัญมากมี 4 สาขา ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม สาขาเกษตรกรรม สาขาบริการ และสาขาค้าส่งและค้าปลีก (ตารางที่ 3-3) โดยสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขานำและมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด ในปี 2538 รองลงมาได้แก่ สาขาค้าส่งและค้าปลีก สาขาเกษตรกรรม และสาขาบริการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.7 และ 6 ตามลำดับ (แผนภูมิ 3-1)

ในช่วง 12 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2527-2538) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ย ร้อยละ 14.7 ต่อปี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายปีแล้วพบว่ามีความผันผวนมาก อาทิ ในปี 2528 ปี 2532-2534 และปี 2538 มีอัตราการขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 11-18 ปี 2535 และ 2537 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 28.28 และ 53.25 ตามลำดับ และปีอื่นๆมีอัตราการขยายตัวไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี เมื่อศึกษาถึงอัตราการขยายตัวของสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า สาขาอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 30.23 ต่อปี รองลงมาได้แก่ สาขาค้าส่งและค้าปลีก และสาขาบริการเฉลี่ยร้อยละ 9.32 และ 8.25 ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่สาขาเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.56 ต่อปี (ตารางที่ 3-4 และแผนภูมิ 3-2)

สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของภาคและประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือ ตั้งแต่ปี 2532 รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเท่ากับ 22,111 บาทต่อปี ในปี 2536 และ 2538 มีรายได้ต่อบุคคลสูงขึ้นเป็น 60,823 และ 83,613 บาทต่อปี ตามลำดับ อัตราการขยายตัวของรายได้ต่อบุคคลในช่วง 6 ปีหลัง (ปี 2532-2538) เฉลี่ยร้อยละ 25.2 ต่อปี และรายจ่ายประมาณร้อยละ 90 เป็นรายจ่ายเกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภค (คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานกฤษฎมนตรี ,2540)

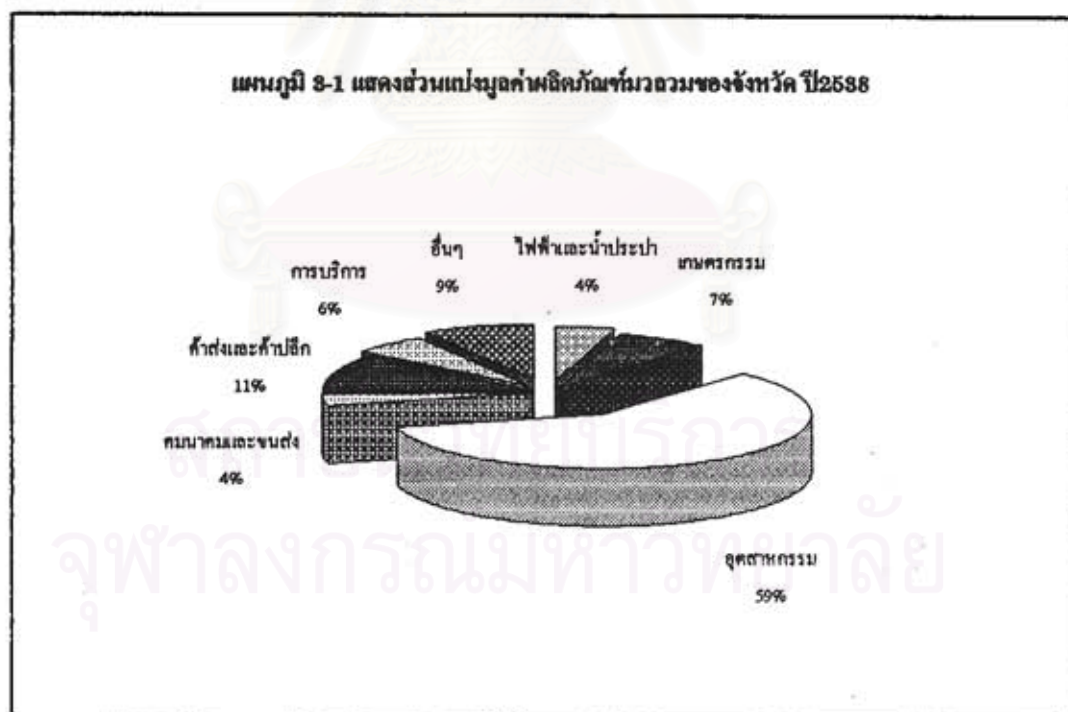
3.3.2 สภาพเศรษฐกิจของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด

หากศึกษาถึงรายงานของสำนักงานเกษตรอำเภอระดับตำบล ปี 2535 แล้ว พบว่า แต่ก่อนกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่อยู่ในตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพเสริม ได้แก่ เจียรนัยพลอย ค้าขาย และรับจ้าง เป็นต้น ประมาณร้อยละ 25 ของครัวเรือนทั้งหมดมีที่ทำกินเป็นของตนเองไม่ต้องเช่า และประมาณร้อยละ 10 มีที่ทำกินเป็นของตนเองและต้องเช่าเพิ่ม โดยเฉลี่ยแล้วแต่ละครัวเรือนมีที่ดินทำกิน 12 ไร่ ลักษณะการทำนาถ้าพื้นที่โคกมีแหล่งน้ำชลประทานเข้าถึง จะมีการทำนาปรังแบบหวานน้ำตามหลังการทำนาปี การทำนาปรังแบบหวานน้ำตามจะทำ 2 ครั้ง การปลูกไม้ผลของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการปลูกแบบสวนหลังบ้าน สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นรายได้เสริม เช่น

ตารางที่ 3-3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สาขาการผลิต ณ ราคาคงที่ ปี 2531

สาขาการผลิต	หน่วย: ล้านบาท											
	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
เกษตรกรรม	2036.9	2363.9	2300.4	2277.8	2373.8	3067.8	2227.7	2021.8	2636.8	2602.2	2733.2	3173.5
เหมืองแร่และหิน	22.3	273.8	210.7	194.3	193.8	203.4	143.8	96.4	83.8	89.2	110.8	104.6
อุตสาหกรรม	2035.4	2344.1	2229.5	1902.4	1740.6	1940.0	3946.0	6019.9	10175.0	10380.1	23873.6	26340.1
ก่อสร้าง	350.6	387.1	364.1	469.9	695.7	609.5	844.3	821.2	870.0	833.5	889.4	1214.1
ไฟฟ้าและน้ำประปา	264.2	309.1	328.6	380.4	326.4	735.9	841.9	1013.2	1200.9	1489.4	1748.8	2002.9
คมนาคมและขนส่ง	488.5	515.3	780.5	817.2	630.3	783.8	861.5	1002.9	1222.8	1260.8	1385.9	1624.2
ค้าส่งและค้าปลีก	1831.0	1913.0	1999.8	2187.2	2308.0	2737.0	3113.3	3373.9	3532.3	3834.8	4346.6	4809.6
การเงินและการธนาคาร	312.8	282.4	300.7	340.3	370.0	433.3	588.2	912.3	1014.9	979.2	1194.4	1433.0
ประกันภัย												
ที่อยู่อาศัย	674.7	687.4	690.1	698.3	730.1	782.1	782.3	799.3	849.3	880.6	931.7	1024.7
การบริหารราชการและ	482.4	517.3	514.0	544.2	379.9	381.7	617.9	681.1	677.9	780.1	672.3	729.9
การบริการ												
การบริการ	1104.3	1237.9	1364.9	1488.0	1831.4	1769.2	2104.0	2313.8	2187.3	2273.4	2117.1	2634.2
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	9643.2	10748.7	11083.0	11320.4	12179.8	13743.6	16331.1	19080.0	24451.1	23639.8	38234.8	44366.6

ที่มา ปี 2537-2538 : กองบัญชาการจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติข้อมูลพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2539
ปี 2537-2538 : สำนักกาชกรฐมนตรี 2540

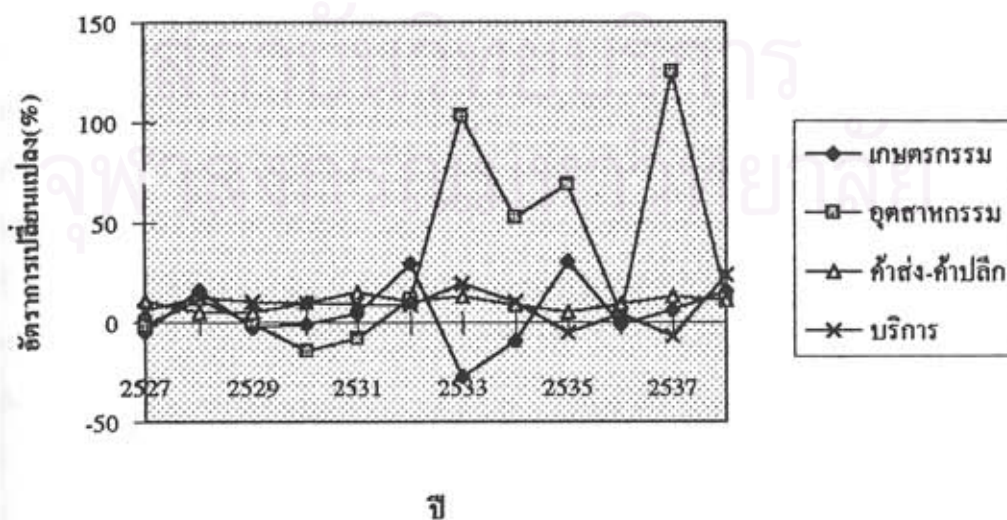

ตารางที่ 3-4 แสดงอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปี	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)				
	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	ค้าส่ง-ค้าปลีก	บริการ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
2527	-4.7	-1.56	10.39	5.55	3.43
2528	16.16	10.9	4.48	12.09	11.58
2529	-2.77	-0.65	4.52	10.26	3.52
2530	-0.98	-14.67	9.38	9.75	1.98
2531	4.22	-8.4	14.67	8.91	7.23
2532	29.23	11.45	9.92	8.44	14.22
2533	-27.38	103.3	12.93	18.92	18.1
2534	-9.24	52.63	8.43	10.07	16.57
2535	30.41	69.02	4.64	-5.55	28.28
2536	-1.31	4.08	9.12	4.03	4.95
2537	5.88	125.43	12.75	-6.96	53.25
2538	15.18	11.21	10.65	23.48	13.33
เฉลี่ย	4.56	30.23	9.32	8.25	14.70

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลตารางที่ 3-3

แผนภูมิ 3-2 แสดงการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของสาขาการผลิตที่สำคัญ ปี 2527-2538

ปลูกมะม่วง มะพร้าว เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรที่มีเวลายาวมาก พื้นที่มาก มักเลี้ยงปลา ถ้ามีพื้นที่น้อย เวลายาวมาก มักเลี้ยงไก่และสุกร และเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย เวลาน้อย มักจะเลี้ยงโค สำหรับผลตอบแทนต่อการลงทุน การปลูกไม้ผลให้ผลตอบแทนสูงที่สุด แต่มีข้อจำกัดคือ สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมขังในฤดูฝน ผลตอบแทนต่อการลงทุนที่รองลงมา คือ การทำนาปรังแบบหว่านน้ำตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 การเลี้ยงปลา และการทำนาปี ตามลำดับ โดยเฉลี่ยแล้วรายได้จากภาคเกษตรกรรม 25,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผลผลิตข้าวนาปี ปี2536/2537 ปี2537/2538 และปี2538/2539 มีผลผลิตเฉลี่ย 688 430 และ150 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนผลผลิตข้าวนาปรังในช่วงปีเดียวกัน พบว่ามีผลผลิต 765 797 และ796 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเกษตรฯ, 2540) จะเห็นว่าผลผลิตข้าวนาปีลดลงอย่างเห็นได้ชัด สำหรับปี 2538 ผลผลิตข้าวนาปีลดลงมากมีสาเหตุจากการเกิดอุทกภัยรุนแรงประกอบด้วย

เนื่องจากการพัฒนาทางด้านการเกษตรที่ผ่านมายังขาดการวิเคราะห์พื้นที่ที่จะดำเนินการพัฒนา ในด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการนำเอาข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาทางด้านการเกษตร ทำให้การใช้พื้นที่การเกษตรเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่น บางครั้งกลับเป็นการทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีปัญหาด้านทุน ภาวะหนี้สิน การถือครองที่ดิน ปัจจัยการผลิตอื่นๆ การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต ความรู้เรื่องการตลาด และเงื่อนไขของราคาผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้มาโดยตลอด (สำนักงานเกษตรฯ, 2535)

ปัจจุบันประชาชนในสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดโดยส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือเจียรนัยพลอย และรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล ประชาชนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ลดจำนวนลงมาก จะเห็นได้จากพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างไว้ โดยในอดีตเคยเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมาก่อน ประชาชนเปลี่ยนจากการทำการเกษตรหันไปสู่การเจียรนัยพลอย และรับจ้างมากขึ้น เหตุผลประการสำคัญ คือ การเกิดเส้นทางคมนาคมทางบกตัดผ่านพื้นที่ เชื่อมกับถนนสายหลัก เพื่อให้การคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ปทุมธานี สุพรรณบุรี นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมถูกเปลี่ยนมือไปเป็นของนายทุน ประกอบกับเกษตรกรกำลังประสบปัญหาในการประกอบการ ได้แก่ ผลผลิตและราคาคต่ำ ไม่คุ้มต่อการลงทุน จึงเป็นการง่ายยิ่งขึ้นที่เกษตรกรจะขายพื้นที่แล้วหันไปรับจ้างตามโรงงาน และผลของการตัดถนนสายหลักและสายรองเพื่อให้เป็นโครงข่ายเชื่อมโยงกันในชุมชน ยังเป็นการทำให้ทิศทางการระบายน้ำที่เคยเป็นอยู่เปลี่ยนไป บางพื้นที่เคยทำนาข้าว นาแห้ว นาบัว ปลูกกระเจี๊ยบ ชาติแคณน้ำ เกษตรกรก็ต้องทิ้งร้างพื้นที่แล้วหันไปประกอบอาชีพอื่น

ด้านอุตสาหกรรมในเขตสุขภาพบ้านเจ็ด นอกจากการเจริญพืชผลที่ทำกันในครอบครัวแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ โรงเลื่อยจักร โรงสีข้าว โรงซ่อมรถยนต์และเครื่องยนต์ เป็นต้น ทำเนียบอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2539 รายงานว่า ไม่พบโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 1 และจำพวกที่ 2 ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 คือ

- โรงเลื่อยไม้ ที่ตำบลเจ้าเจ็ด มีคนงาน 17 คน
- โรงทำเครื่องเรือนจากไม้ ที่ตำบลบ้านแฉะ มีคนงาน 2 คน
- ร้านซ่อมเครื่องยนต์ที่ใช้ในการกสิกรรม ที่ตำบลเจ้าเสด็จ มีคนงาน 4 คน
- ร้านซ่อมเครื่องยนต์ ที่ตำบลเจ้าเสด็จ มีคนงาน 5 คน

แม้ว่าในเขตสุขภาพบ้านเจ็ดจะมีการประกอบอุตสาหกรรมน้อยก็ตาม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ออกไปรับจ้างแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ภายนอก ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเสนา และอำเภอใกล้เคียง หากพิจารณาจำนวนโรงงานและแรงงานอุตสาหกรรม ปี 2539 แยกตามรายอำเภอแล้ว พบว่า อำเภอเสนา มี 55 โรงงาน มีแรงงาน 12,310 คน เป็นอำเภอที่มีแรงงานต่อโรงงานสูงที่สุด แม้ว่าอำเภออื่นๆจะมีจำนวนโรงงานสูงกว่าก็ตาม เช่น อำเภออุทัย มี 82 โรงงาน มีแรงงาน 15,668 คน อำเภอบางปะอิน มี 115 โรงงาน มีแรงงาน 15,208 คน เป็นต้น (ตารางที่ 3-5) แต่เมื่อหากคำนวณถึงจำนวนคนงานต่อโรงงานแล้ว มีคนงานต่อโรงงานต่ำกว่าอำเภอเสนา

ด้านพาณิชย์ มีการค้าขายโดยการเปิดร้านขายของชำและสินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ในครัวเรือน ชุมชนสุขภาพบ้านเจ็ดยังคงพึ่งพาการค้าและบริการที่ชุมชนศูนย์กลาง คือ เทศบาลเมืองเสนา เป็นศูนย์กลางการค้าและค้าขาย ติดต่อกิจการระดับกลางและระดับย่อย ด้านผลผลิตการเกษตรและหัตถกรรม ได้แก่ ตลาดค้าข้าว ตลาดพลอย เครื่องจักสาน และผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรการปฏิรูปที่ดินเสนา จำกัด ร้านค้าสหกรณ์ชุมชนมารวิชัย และสหกรณ์เดินรถ จำกัด เป็นต้น ด้านบริการธุรกิจได้มีบริษัทห้างร้าน ธนาคาร และโรงแรม

3.4 สภาพสังคม

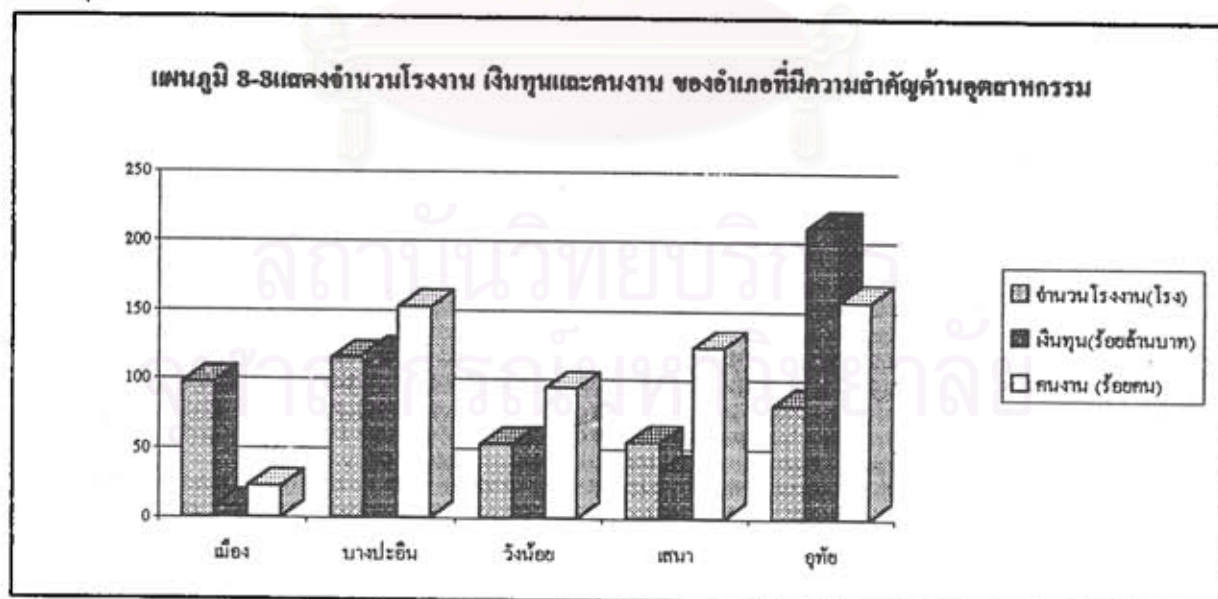
3.4.1 วิถีชีวิต

อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือที่มักจะเรียกว่า “ตลาดบ้านแพน” เป็นชุมชนที่ถือกำเนิดมานานพอกับกรุงศรีอยุธยา ผู้คนมีความผูกพันกับสายน้ำมาโดยตลอด ทำให้มักจะพบ

ตารางที่ 3-5 จำนวนโรงงาน เงินทุน คนงาน กำไรการผลิต ปี 2539 แยกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน(โรง)	เงินทุน(ร้อยล้านบาท)	คนงาน (ร้อยคน)	กำไรการผลิต(พันล้านบาท)
เมือง	97	8.0	22.5	153.2
ท่าเรือ	46	16.4	22.0	48.3
นครหลวง	27	14.1	6.2	26.4
บางไทร	38	24.9	30.3	218.7
บางบาล	24	1.0	4.7	29.3
บางปะอิน	115	117.9	152.1	156.5
บางปะหัน	25	6.1	11.4	13.4
ผักไห่	14	0.5	4.0	1.4
ภาชี	13	1.8	2.7	2.8
ลาดบัวหลวง	28	4.1	4.8	10.5
วังน้อย	53	53.0	93.8	55.9
เสนา	55	34.4	123.1	37.4
บางซ้าย	7	1.2	1.2	1.8
จตุธ	82	210.0	156.7	115.3
มหาสาร	8	0.3	2.1	1.4
บ้านแพรก	2	0.01	0.07	0.1
รวม	634	493.7	637.7	872.4

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ,2539

เห็นว่าคนที่อำเภอเสนาปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่ตามริมน้ำ ต้นนิมฐานว่ามีการใช้พื้นที่กันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา น่าจะเป็นพื้นที่สร้างด้วยไม้ไผ่ ผูกรวมกันเรียกว่า “แพลูกบวบ” ผูกเป็น 3 ท่อน เพราะในสมัยนั้นไม้ไผ่เป็นวัสดุที่หาง่าย เมื่อหุสลายก็สามารถเปลี่ยนใหม่ได้ รูปร่างเรือนแพก็ไม่แตกต่างอะไรกับเรือนไทยที่สร้างบนบก กล่าวคือ หลังคามีป็นลมลักษณะเดียวกับเรือนทรงไทย เนื้อที่ห้องไม่กว้างขวางเท่ากับเรือนไทยที่ปลูกบนบก บริเวณโดยรอบแพนั้นจะสร้างเป็นชานไม้ยื่นออกไปด้านเป็นแพขายของทางด้านหน้าของเรือนจะทำเป็นแผงค้าชั้นขนาดใหญ่ สำหรับเปิดปิดด้านหน้าเรือนและใช้ตัวเรือนทางด้านหลังเป็นที่อยู่ ชีวิตของคนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำสาครลงยังได้ตกทอดไปจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังมีผู้เห็นแพมากมาย พร้อมกับภาพของผู้คนที่สัญจรทางเรือ แต่ปัจจุบันความเจริญของสังคม ตลอดจนการคมนาคมทางบกมีความสะดวกมากขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่จึงต้องคัดลอกความความจำเป็นหันไปใช้ชีวิต และการเดินทางทางบก ทำให้แม่น้ำสาครลงที่เคยมีเรือผ่านไปมา ต้องเงียบเหงา รกร้าง เต็มไปด้วยผักตบชวา ขยะและสิ่งปฏิกูล จนบางแห่งไม่สามารถสัญจรทางน้ำได้ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันก็ยังเห็นภาพของผู้คนที่ใช้ชีวิตผูกพันอยู่กับสาครลง แม้จะห่างไกลจากอดีตบ้างแล้วก็ตาม

3.4.2 ประชากร

1) จำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากรของอำเภอเสนา

ประชากรในอำเภอเสนาซึ่งเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด มีส่วนแบ่งประชากรของจังหวัดสูงเป็นอันดับ 3 รองจากอำเภอเมืองและอำเภอบางปะอิน โดยปี 2539 อำเภอเสนามีประชากรจำนวน 59,131 คน (ตารางที่ 3-6) เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วง 10 ปี พบว่าอำเภอเสนามีอัตราการขยายตัวของประชากร ปี 2534-2535 สูงที่สุด คือ ร้อยละ 1.87 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของประชากรโดยเฉลี่ยของทั้งจังหวัดที่เท่ากับ ร้อยละ 0.31 สำหรับอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วง 5 ปีแรก (ปี 2530-2535) อำเภอเสนามีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1.06 สูงเป็นอันดับ 4 รองจากอำเภอเมือง อำเภอวังน้อย และอำเภอลาดบัวหลวง ตามลำดับ และยังมีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งจังหวัด คือร้อยละ 0.46 ในช่วง 5 ปีหลัง (ปี 2535-2539) อำเภอเสนามีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1.17 สูงเป็นอันดับ 5 รองจากอำเภอเมือง อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอวังน้อย และอำเภอบางปะหัน ตามลำดับ และเป็นอัตราการขยายตัวของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งจังหวัด คือร้อยละ 0.68 จะเห็นว่าช่วง 5 ปีหลังอำเภอเสนามีอัตราการขยายตัวประชากรสูงกว่าช่วง 5 ปีแรก และมีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงกว่าภาพรวมของทั้งจังหวัด ในทั้ง 2 ช่วงเวลา (ตารางที่ 3-7) สำหรับขนาดครัวเรือนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขนาดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4 (สำนักนายกรัฐมนตรื ,2538)

ตารางที่ 8-6 แสดงจำนวนประชากร ปี 2530-2539 เขตเทศบาลเมือง

ปี	จำนวนประชากรเทศบาลเมือง (คน)													ทั้งหมด			
	เมือง	หมู่ที่ 1	หมู่ที่ 2	หมู่ที่ 3	หมู่ที่ 4	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 7	หมู่ที่ 8	หมู่ที่ 9	หมู่ที่ 10	หมู่ที่ 11	หมู่ที่ 12				
2530	57336	42589	32405	42862	34000	67806	55918	45949	29703	31268	39946	53911	19380	36198	23280	9282	677626
2531	58687	43256	32710	43518	34462	61917	36400	46703	29189	32093	41295	54684	19707	36707	23543	9319	668611
2532	59227	43148	32685	43703	34509	62430	36563	45693	29283	32463	41811	54794	19617	36922	23267	9332	680100
2533	59180	43366	32975	43980	34651	63587	36820	45642	29465	32871	42649	55057	19633	37252	23440	9408	685394
2534	60774	43076	33088	44460	34980	64543	36739	45675	29684	33354	43653	55787	19889	37885	23489	9478	691075
2535	68490	41292	32513	44165	34636	63532	38347	46237	29929	34610	44703	56331	19901	37689	23571	9298	693220
2536	66697	40608	32266	43858	34489	63555	38197	45469	29684	34686	45072	56912	19708	37654	23253	9376	691569
2537	68308	41238	32580	44280	34638	64665	38467	45439	30030	35221	45861	57773	19782	38016	23288	9457	699400
2538	69519	41020	32778	44666	34737	65999	38685	45268	30200	35757	46964	58353	19883	38320	23327	9464	706302
2539	71343	41226	33027	45010	34854	67609	38978	45368	30473	36059	48028	59131	20020	39073	23554	9505	714656

ตารางที่ 8-7 แสดงอัตราการขยายตัวในแต่ละปี ตั้งแต่ปี 2530-2539 ปีรวมทั้งหมด

ปี	อัตราการขยายตัวของประชากรเทศบาลเมือง													ทั้งหมด			
	เมือง	หมู่ที่ 1	หมู่ที่ 2	หมู่ที่ 3	หมู่ที่ 4	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 7	หมู่ที่ 8	หมู่ที่ 9	หมู่ที่ 10	หมู่ที่ 11	หมู่ที่ 12				
ปี 2530-31	2.36	1.57	0.94	1.53	1.36	1.83	1.34	0.25	0.30	2.64	3.38	1.43	1.69	1.41	1.13	0.40	-1.33
ปี 2531-32	0.92	-0.25	-0.08	0.43	0.14	0.83	0.45	-0.89	0.65	1.16	1.25	0.20	-0.46	0.59	-0.75	0.14	1.72
ปี 2532-33	1.05	0.51	0.89	0.63	0.41	1.85	0.70	-0.11	0.28	1.25	2.00	0.48	0.08	0.89	0.31	0.81	0.78
ปี 2533-34	1.71	0.71	0.34	1.09	0.95	1.50	-0.17	0.07	0.74	1.47	2.36	1.33	1.30	1.70	0.23	0.74	0.83
ปี 2534-35	9.23	-5.46	-1.74	-0.66	-0.98	-1.57	4.32	1.23	0.83	3.77	2.40	1.87	0.06	-0.52	0.33	-1.90	0.31
ปี 2535-36	0.31	-1.03	-0.76	-0.70	-0.41	0.04	-0.39	-1.66	-0.79	0.25	0.83	0.14	-0.97	-0.09	-1.34	0.84	-0.24
ปี 2536-37	2.42	0.91	0.97	0.87	0.62	1.75	0.79	-0.07	1.13	1.51	1.75	1.51	0.38	0.96	0.14	0.86	1.13
ปี 2537-38	1.77	-0.53	0.61	0.96	0.29	2.06	0.49	-0.38	0.57	1.52	2.41	1.00	0.51	1.33	0.17	0.07	1.02
ปี 2538-39	2.62	0.62	0.76	0.77	0.34	2.44	0.76	0.22	0.90	0.94	2.26	1.33	0.69	1.44	0.97	0.43	1.15
ปี 2530-35(เฉลี่ย)	3.05	-0.58	0.07	0.60	0.37	0.89	1.33	0.11	0.56	2.06	2.28	1.06	0.54	0.81	0.25	0.04	0.46
ปี 2535-39(เฉลี่ย)	3.27	-1.10	-0.03	0.25	-0.07	0.94	1.19	-0.13	0.53	1.58	1.93	1.17	0.13	0.62	0.05	0.06	0.68

2) จำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลเจ้าเจ็ด

ปี 2539 เทศบาลเจ้าเจ็ด มีประชากร 11,241 คน มีความหนาแน่นประชากร 1,052 คนต่อตารางกิโลเมตร (คำนวณต่อพื้นที่รวมของเทศบาล) ในขณะที่ชุมชนเทศบาลเมืองเสนา และชุมชนเทศบาลหัวเวียง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเสนาเช่นกัน มีประชากร 4,846 คน และประมาณ 5,300 คน มีความหนาแน่นประชากร 4,038 และ 763 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ พิจารณาอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วง 10 ปี พบว่า ในช่วงปี 2533-2535 อัตราการขยายตัวของประชากรของทั้ง 3 ชุมชน มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงค่อนข้างมาก ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มประชากรที่อยู่นอกเขตชุมชนทั้งสาม เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วง 5 ปีแรก (ปี 2530-2535) และช่วง 5 ปี หลังปี (2535-2539) พบว่า ช่วง 5 ปีแรก เทศบาลเจ้าเจ็ดมีอัตราการขยายตัวของประชากรต่อปี เฉลี่ยร้อยละ 0.58 และเพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ย ร้อยละ 1.56 ต่อปี (ตารางที่ 3-8) ในขณะที่เทศบาลเมืองเสนา มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงในทั้งสองช่วงเวลา อาจเนื่องมาจากการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองเสนามีการขยายตัวหนาแน่นจนเต็มพื้นที่ และเริ่มที่จะมีการขยายตัวของการใช้ที่ดินและประชากรไปยังพื้นที่รอบนอก ซึ่งเทศบาลเจ้าเจ็ดก็เป็นชุมชนหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกัน และด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ ในการคาดการณ์ประชากร ถึงปี 2560 จึงเลือกใช้อัตราการขยายตัวร้อยละ 1.56 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าช่วง 5 ปี แรก (ปี 2530-2535) ดังแสดงในตารางที่ 3-9

8.4.8 การศึกษา

1) สภาพการศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระบบการศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 2 ระบบ ได้แก่ (สำนักงานจังหวัด, 2540)

(1) การให้บริการการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นภารกิจโดยตรงของรัฐบาล และท้องถิ่น โดยมุ่งให้บริการแก่ประชาชนกลุ่มอายุ 3-21 ปี เป็นการให้ความรู้ในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ของจังหวัด ประชาชนของจังหวัดจึงมีโอกาสดำเนินการศึกษาขั้นต้นอย่างทั่วถึง และมีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้โดยสะดวก ปี 2538 จังหวัดมีนักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 146,642 คน จากจำนวนสถานศึกษาในระบบ 500 แห่ง (ตารางที่ 3-10) เป็นสถานศึกษาของรัฐ 458 แห่ง เอกชน 31 แห่ง และท้องถิ่น (เทศบาล) 11 แห่ง

ตารางที่ 3-8 แสดงจำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากร ปี 2530-2539 ของแต่ละชุมชนในอำเภอเสนา

ปี	อำเภอเสนา		ทตมเสนา		ต.หัวโพง		ต.รังสิต	
	ประชากร(คน)	การขยายตัว	ประชากร(คน)	การขยายตัว	ประชากร(คน)	การขยายตัว	ประชากร(คน)	การขยายตัว
2530	53911		4922		8410		10350	
2531	54684	1.43	4989	1.36	8480	0.83	10495	1.40
2532	54794	0.20	4934	-1.10	8525	0.53	11347	8.12
2533	55057	0.48	5170	4.78	8283	-2.84	11317	-0.26
2534	55787	1.33	5006	-3.17	5629	-32.04	10419	-7.93
2535	56831	1.87	4281	-14.48	NA		10585	1.59
2536	56912	0.14	4593	7.29	5339		10699	1.08
2537	57773	1.51	4627	0.74	5307	-0.60	10946	2.31
2538	58353	1.00	4681	1.17	5339	0.60	10699	-2.26
2539	59131	1.33	4846	3.52	NA		11241	5.07

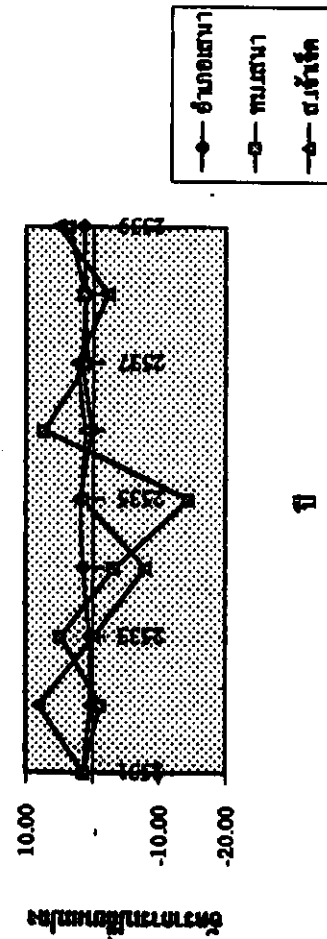
หมายเหตุ: NA คือไม่มีข้อมูล

การขยายตัว	อำเภอเสนา	ทตมเสนา	ต.หัวโพง	ต.รังสิต
ปี 2530-35 (ต่อปี)	1.062	-2.523	-8.379	0.583
ปี 2535-39 (ต่อปี)	0.804	-1.337	0.002	1.558

ตารางที่ 3-9 แสดงจำนวนประชากรจากการคาดการณ์ หัวโพงรังสิตระยะ 150 ปี

ประชากร (คน)	ปี 2540	ปี 2545	ปี 2550	ปี 2555	ปี 2560
	11416	12335	13328	14400	15559

แผนภูมิ 3-4 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากร

ปี

ตาราง 8-10 แสดงจำนวนสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครู และสัดส่วนนักเรียนต่อครู ปีการศึกษา 2538 จำนวนกรรมาชิกเอก

อำเภอ	จำนวน สถานศึกษา	ระดับการศึกษา สูงสุดที่เปิดสอน	ประชากร อายุ 8-21 ปี	จำนวน นักเรียน นักศึกษา	จำนวน ครู	ร้อยละของนักเรียน ต่อประชากร อายุ 8-21 ปี	สัดส่วน
รวมทั้งจังหวัด	500	ปริญญาตรี	221,499	146,642	8,315	66.20	18:1
พระนครศรีอยุธยา	65	ปริญญาตรี	43,169	50,652	2,430	117.33	22:1
ท่าเรือ	34	ม.ป.ลย	16,097	9,118	516	56.64	18:1
นครหลวง	24	ม.ป.ลย	8,120	4,573	302	56.32	15:1
บางซ้าย	18	ม.ป.ลย	5,344	3,545	212	66.34	17:1
บางไทร	37	ม.ป.ลย	14,977	7,622	417	50.89	18:1
บางมด	28	ม.ป.ลย	10,338	4,655	308	45.03	15:1
บางปะหัน	34	ม.ป.ลย	11,165	5,528	375	49.51	15:1
บางปะอิน	40	ม.ป.ลย	20,062	10,556	600	52.62	18:1
บ้านแพรก	9	ม.ป.ลย	2,470	1,631	112	66.03	15:1
ผักไห่	26	ม.ป.ลย	14,136	7,196	412	50.91	17:1
ภาชี	26	ม.ป.ลย	10,819	5,209	337	48.15	15:1
มหาราช	20	ม.ป.ลย	4,828	2,821	221	58.43	13:1
ลาดบัวหลวง	27	ม.ป.ลย	12,917	5,967	299	46.19	20:1
วังน้อย	33	ม.ป.ลย	16,738	9,488	485	56.69	20:1
เสนา	46	ม.ป.ลย	80,116	18,146	674	65.86	20:1
สุโขทัย	33	ม.ต้น	10,204	4,933	319	48.34	15:1

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัด 2540

(2) การให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้บริการแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการศึกษาที่ผ่านภาคบังคับแล้วหรือผู้มีอายุ 14 ปี ขึ้นไป โดยแบ่งให้การศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพ และการให้บริการข่าวเพื่อการประกอบอาชีพ ปี 2538 การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีผู้ศึกษารวมทั้งสิ้น 45,411 คน

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูของจังหวัด ในระดับประถมศึกษา เท่ากับ 17:1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 18:1 มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เท่ากับ 14:1 มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ เท่ากับ 25:1

นอกจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนแล้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยายังมีบริการทางการศึกษาต่างๆอีกจำนวนมาก ได้แก่ การจัดบริการห้องสมุดประชาชน สถานีอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน วิทยาลัยสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์ประวัติศาสตร์อยุธยา แหล่งข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม ศูนย์เยาวชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น

2) สภาพการศึกษาของอำเภอเสนาและสาขาภิบาลเข้านัก

อำเภอเสนามีจำนวนสถานศึกษาในระบบ จำนวน 46 แห่ง เป็นสถานศึกษาของรัฐ 39 แห่ง สถานศึกษานอกชน 7 แห่ง ปี 2539 มีนักเรียนในระบบโรงเรียน ทั้งสิ้น 13,622 คน แยกเป็นระดับก่อนประถมศึกษา 3,094 คน ระดับประถมศึกษา 6,688 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,164 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ 192 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ 544 คน มีครูในระบบโรงเรียนจำนวน 727 คนกว่าร้อยละ 25 เป็นครูวุฒิปริญญาตรี รองลงมาประมาณร้อยละ 11 เป็นครูวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่า

เมื่อศึกษาถึงจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ปี 2535-2539 พบว่า มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจนถึงปี 2538 กล่าวคือ ปี 2536 2537 และ 2538 ขยายตัวร้อยละ 2.98 2.72 และร้อยละ 2.85 ตามลำดับ แต่ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.12 ในปี 2539 (ตารางที่ 3-11)

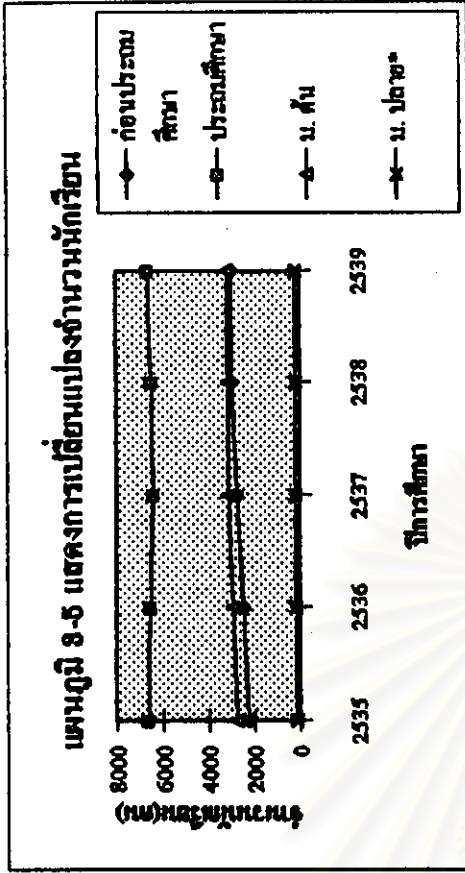
สำหรับอัตราการเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) ในปีการศึกษา 2536-2539 พบว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6) สามารถเข้าเรียนต่อในระดับชั้น ม. 1 ได้ร้อยละ 100 นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3)

ตารางที่ 8-11 จำนวนนักเรียนตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2535-2539 ของสำนักงานเขต

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียน (คน)					รวม	อัตราการขาดหัว ร้อยละ
	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา	ม. ต้น	ม. ปกาศ*	ม. ปกาศ*		
2535	2226	6672	2757	143	11798		
2536	2475	6581	2928	165	12149		2.98
2537	2721	6440	3134	185	12480		2.72
2538	2965	6504	3162	205	12836		2.85
2539	3034	6668	3164	192	13078		6.12

หมายเหตุ * = ไม่รวมสาขากวีฑ

ที่มา : สำนักงานศึกษานิเทศการอำเภอ 2540

ตารางที่ 8-12 อัตราการเวียนต่อ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2536-2539

ปีการศึกษา	จบชั้น ป.6	ต่อชั้น ม.1	ร้อยละ	จบชั้น ม.3	ต่อชั้น ม.4	ร้อยละ	ต่อชั้น ม.4 สาขากวีฑ	ร้อยละ
2536	1094	1000	91	861	9	36	4	
2537	1071	1194	100	919	8	67	7	
2538	973	1073	100	917	8	220	24	
2539	-	1029	100	-	-	327	36	

ที่มา : สำนักงานศึกษานิเทศการอำเภอ 2540

สามารถเขาเรียนต่อในชั้น ม.4 สายสามัญ คิดเป็นร้อยละ 8-9 ของนักเรียนที่จบชั้น ม.3 ในปี2536-2538 แต่นักเรียนที่จบชั้น ม.3 ที่สามารถเข้าเรียนต่อในชั้น ม.4 สายอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 4 7 24 และร้อยละ36 ในปี2536-2538 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่านักเรียนที่จบชั้น ม.3 ส่วนใหญ่จะเข้าเรียนต่อในชั้น ม.4 สายอาชีพ มากกว่าสายสามัญ (ตารางที่ 3-12)

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในอำเภอเสนา แยกตามสังกัด ในปี 2539 พบว่า (ตารางที่ 3-13)

- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 19:1 12:1 และ21:1 ตามลำดับ

- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 8:1

- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดกรมอาชีวศึกษา (อศ.) มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 22:1 และ30:1 ตามลำดับ

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด สพช. และสังกัด สช. มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 16:1 และ28:1 ตามลำดับ

นอกจากนี้อำเภอเสนายังมีแหล่งวิชาการอื่นๆ ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอเสนา 1 ศูนย์ ห้องสมุดประชาชนประจำอำเภอเสนา 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 16 แห่ง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 3 แห่ง ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเสนา 1 ศูนย์ และห้องสมุดชุมชน 10 แห่ง

ในเขตสุขภาพเฝ้าเจ้าเจ็ด มีสถานศึกษา ดังนี้

- วิทยาลัยการอาชีพเสนา เปิดสอนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาแผนกวิชาช่างยนต์ แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ และแผนกวิชาพาณิชยกรรม มีนักศึกษา 656 คน อาจารย์ 13 คน

- โรงเรียนบ้านแถว สอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 10 คน นักเรียน 236 คน

- โรงเรียนวัดเจ้าเจ็ดนอก สอนระดับชั้นเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 11 คน นักเรียน 211 คน

-โรงเรียนวัดกลางคลองวัฒนาราม สอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 10 คน นักเรียน 110 คน

ตารางที่ 8-13 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู และนักเรียนต่อห้องเรียนแยกตามสังกัด และระดับการศึกษา
ปีการศึกษา 2539 ของอันภพเสนา (ไม่รวมครูที่ไม่ได้ทำการสอน)

สังกัด	ระดับ	ครู	นักเรียน	ห้องเรียน	นักเรียนต่อห้องเรียน	นักเรียนต่อครู
กรมสามัญศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	82	1'574	42'37:1	19:1	
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	23	192	6'32:1	8:1	
สำนักงานคณะกรรมการ- การประถมศึกษาแห่งชาติ	ก่อนประถมศึกษา	71	1'420	76'19:1	20:1	
	ประถมศึกษา	265	4'313	221'20:1	16:1	
สำนักงานคณะกรรมการ- การศึกษามหาชน	มัธยมศึกษาตอนต้น	45	546	20'27:1	12:1	
	ก่อนประถมศึกษา	65	1'614	40'40:1	25:1	
กรมอาชีวศึกษา	ประถมศึกษา	85	2'375	54'44:1	28:1	
	มัธยมศึกษาตอนต้น (สายอาชีพ)	50	1'044	22'47:1	21:1	
	มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายอาชีพ)	10	215	6'35:1	22:1	
	มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายอาชีพ)	11	329	9'37:1	30:1	

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ 2540

- โรงเรียนวัดเจ้าเจ็ดใน สอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีครู 14 คน นักเรียน 430 คน
- โรงเรียนประสาทศิลาปี สอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีครู 60 คน นักเรียน 1,500 คน

ศุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง คือ ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแฉว และที่ หมู่ที่ 3 ตำบลเจ้าเจ็ด

8.4.4 ศาสนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ชื่อว่าเป็นเมืองศูนย์กลางทางศาสนาพุทธแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีวัดและพระสงฆ์เป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 88 นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 10 นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 1 และนับถือศาสนาอื่นๆ ศาสนสถาน จำแนกเป็นวัดในพุทธศาสนา 493 วัด โบสถ์คาทอลิก 5 แห่ง และมัสยิด 54 แห่ง มีพระภิกษุ จำนวน 5,080 รูป และสามเณร 1,160 รูป

อำเภอเสนามีศาสนสถาน แยกเป็น วัดมหานิกาย 32 วัด สำนักสงฆ์ 1 แห่ง และวัดร้าง 3 วัด โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก 2 แห่ง และมัสยิด 3 แห่ง จำนวนศาสนิกชนในอำเภอ แยกเป็น พุทธศาสนิกชน ร้อยละ 91.8 คริสต์ศาสนิกชน ร้อยละ 5.9 อิสลามิกชน ร้อยละ 2.0 และพราหมณ์ ซิกข์ ร้อยละ 0.3

ศุขาภิบาลเจ้าเจ็ด มีวัดในพุทธศาสนา 3 วัด คือ วัดเจ้าเจ็ดใน วัดเจ้าเจ็ดนอก และวัดกลางคลองวัฒนาราม มีโบสถ์คริสต์ 1 แห่ง คือ วัดนักบุญยิววงปีปติส ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านแฉว มีพระภิกษุ 517 รูป สามเณร 23 รูป (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ,2540)

8.4.5 ประเพณีและวัฒนธรรม

พระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดในภาคกลางตอนบน ซึ่งเคยเป็นราชธานีเก่าแก่ของไทยนานถึง 417 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ คังค้ำขวัญของจังหวัดที่ว่า “ราชธานีเก่า อู่ข้าวอู่น้ำ เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา” จังหวัดนี้จึงมีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบทอดรักษากันมาอย่างยาวนาน

วัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอเสนาที่สำคัญ คือการจักสานจากไม้ไผ่ที่ตำบลหัวเวียง คนครี ไทประเภทปีพาทย์ มโหรี และเครื่องสาย ที่ตำบลชานา และนาฏคนตรีที่ตำบลสามกอ การละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญ ได้แก่ การละเล่นกลองยาว การละเล่นมอญซ่อนผ้า และการรับขวัญข้าว ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแห่พุทธเกษร ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีการแห่เทียนจำพรรษา และประเพณีการถือศีลออก

3.4.6 การสาธารณสุข

1) สถานบริการและบุคลากรสาธารณสุข

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานบริการสาธารณสุขของภาครัฐและเอกชนจำนวนหลายแห่ง ปี 2539 มีสถานบริการสาธารณสุขของภาครัฐ คือ โรงพยาบาลทั่วไป 2 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง สถานีอนามัย 205 แห่ง คลินิกตรวจโรคและหน่วยงานอื่นๆ 8 แห่ง ส่วนสถานบริการสาธารณสุขของภาคเอกชนมี โรงพยาบาล 4 แห่ง คลินิกแพทย์สาขาเวชกรรม 70 แห่ง คลินิกแพทย์สาขาทันตกรรม 13 แห่ง สถานผดุงครรภ์จำนวน 23 แห่ง สถานเวชกรรมแผนโบราณ 3 แห่ง และสถานที่ยาชาต่างๆ 237 แห่ง โดยในเขตสุขภาพภิบาลเจ้าเจ็ดมีโรงพยาบาลของรัฐ 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ คือ โรงพยาบาลเสนา

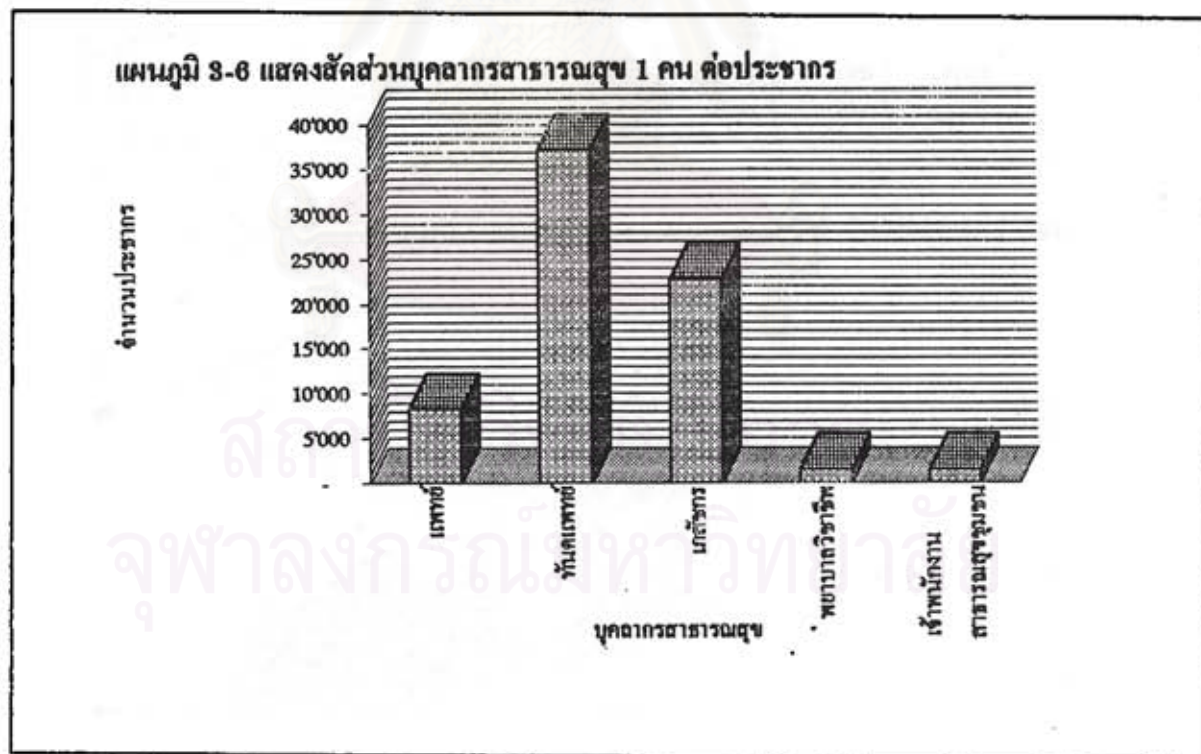
บุคลากรสาธารณสุขต่อประชากร ปี 2539 สักส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1:8,206 พยาบาลวิชาชีพต่อประชากร เท่ากับ 1:1,486 เกษีกรต่อประชากร เท่ากับ 1:22,765 (ตารางที่ 3-14) สำหรับโรงพยาบาลเสนา เป็นโรงพยาบาลขนาด 160 เตียง มีแพทย์ 14 คน ทันตแพทย์ 2 คน เกษีกร 7 คน พยาบาลเทคนิค 60 คน พยาบาลวิชาชีพ 94 คน และเจ้าหน้าที่พยาบาล 1 คน คิดเป็นสักส่วนแพทย์ต่อประชากรอำเภอเสนา เท่ากับ 1:4,224 พยาบาลต่อประชากร เท่ากับ 1:1,384 เกษีกรต่อประชากร เท่ากับ 1:8,448 ซึ่งเป็นสักส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งจังหวัด

การกระจายบุคลากรสาธารณสุข ในสถานีอนามัยของอำเภอเสนา ปี 2539 มีสถานีอนามัย 16 แห่ง เป็นสถานีอนามัยที่ตั้งอยู่ในเขตสุขภาพภิบาลเจ้าเจ็ด 3 แห่ง คือ สถานีอนามัยเจ้าเจ็ด สถานีอนามัยจันตัง สถานีอนามัยบ้านแฉว สำหรับบุคลากรสาธารณสุขในสถานีอนามัยทั้ง 16 แห่ง มีสักส่วนเจ้าหน้าที่ต่อประชากรในอำเภอที่ต้องรับผิดชอบ เท่ากับ 1:1,297 และสักส่วนจำนวนสถานีอนามัยต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ เท่ากับ 1:2.81 (ตารางที่ 3-15)

ตารางที่ 3-14 อัตราส่วนของบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีงบประมาณ 2539

บุคลากร	จำนวน	สัดส่วน 1 คน ต่อประชากร
แพทย์	86	8'206
ทันตแพทย์	19	37'144
เภสัชกร	31	22'765
นักวิชาการด้านต่างๆ	78	9'048
พยาบาลวิชาชีพ	475	1'486
พยาบาลเทคนิค	372	1'897
เจ้าหน้าที่พยาบาล	27	26'138
เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน	478	1'476
เจ้าหน้าที่งานผู้ช่วยทันตแพทย์	25	28'229
เจ้าหน้าที่งานเภสัชกร	36	19'604
เจ้าหน้าที่งานวิทยาศาสตร์	40	17'643
เจ้าหน้าที่รังสีเทคนิค	25	28'229
อื่นๆ	349	2'022
รวม	2'041	346

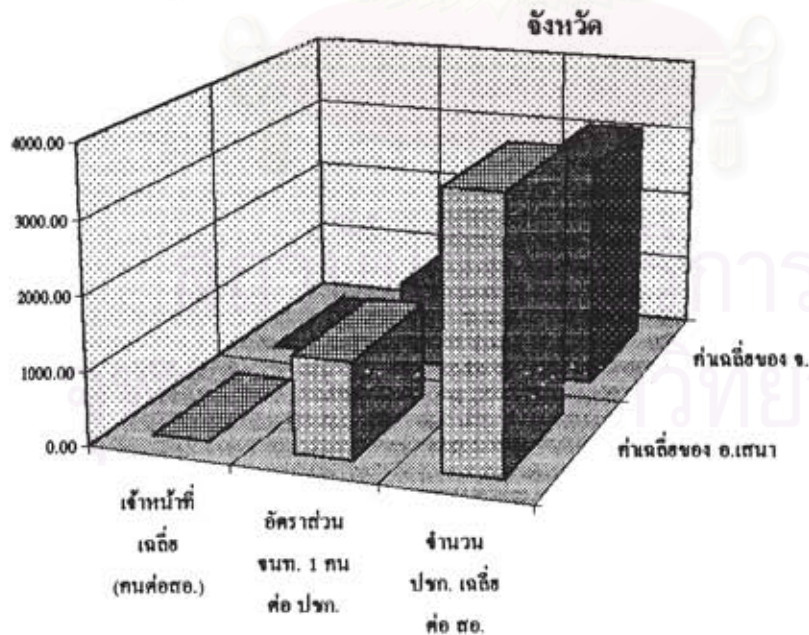
ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ,2540

ตารางที่ 8-15 การกระจายบุคลากรสาธารณสุขในสถานอนามัย จำนวนรวมทั้งหมด ในปีงบประมาณ 2539

สาธารณสุขอำเภอ	จำนวน สถานอนามัย (หลัก)	จำนวน จนท.สอ. (คน)	เจ้าหน้าที่ เฉลี่ย (คนต่อสอ.)	จำนวน ประชากร รับผิดชอบ	อัตราส่วน จนท. 1 คน ต่อ ปชก.	จำนวน ปชก. เฉลี่ย ต่อ สอ.
เวียงชัย	10	28	2.80	52439	1873	5244
ตากบัวทอง	7	21	3.00	32358	1541	4023
ลาฮี	7	20	2.86	28614	1431	4088
พจนครศรีอยุธยา	18	48	2.67	68740	1300	3708
สนม	18	45	2.51	58848	1297	3647
ท่าเรือ	12	28	2.33	43034	1537	3585
นาประจัน	20	56	2.80	68613	1190	3331
นาช้าง	6	16	2.67	19818	1239	3303
สุโข	12	32	2.67	38729	1210	3227
สักไฟ	15	41	2.73	44275	1080	2932
นครหลวง	12	34	2.83	30499	897	2542
นาประจัน	16	44	2.75	38940	885	2434
นาบมา	15	39	2.60	34738	891	2316
บ้านนคร	4	16	4.00	9139	572	2290
นาโพธิ์	23	55	2.39	45109	820	1961
นาทราย	12	30	2.50	22930	765	1912
รวม	205	553	2.70	632949	1543	3085

แผนภูมิ 8-7 อัตราส่วนของบุคลากรสาธารณสุขของ อ.สนม เทียบกับภาพรวมของ

2) สถิติชีพ

เกี่ยวกับการเกิดมีชีพของอำเภอเสนา จากข้อมูลสุติบัตรและมรณบัตร เดือนตุลาคม 2538 ถึงเดือนกันยายน 2539 พบว่ามีอัตราการเกิดมีชีพต่อพัน เท่ากับ 26.48 ซึ่งลดลงจากอัตราการเกิดมีชีพต่อพัน 27.75 ในช่วงเดียวกันของปี 2537และ2538แต่ก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดในทั้งสองช่วงปี ส่วนอัตราการตาย พบว่า ช่วงเดือนตุลาคม 2538 ถึงเดือนกันยายน 2539 มีอัตราการตายต่อพัน เท่ากับ 3.35 ลดลงจากอัตราการตายต่อพัน 4.91 ในช่วงเดียวกันของปี 2537และ2538 และเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดในทั้งสองช่วงปี (ตารางที่ 3-16) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นการรายงานคามที่ตั้งของสถานบริการ ไม่ได้รายงานตามภูมิดำเนา ดังนั้นอัตราการเกิดมีชีพและอัตราการตายในบางอำเภอจึงมีค่าสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง

3) สถิติการป่วยแยกตามกลุ่มโรค

สาเหตุการป่วยของประชากรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วมีการรักษาเป็นผู้ป่วยใน ในปีงบประมาณ 2539 พบว่า มาจากการคลอดปกติ เป็นอัตรา 860.81 ต่อแสน รองลงมาเป็นโรคติดเชื้ออื่นๆของลำไส้ และโรคแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ คลอด ภาวะทางนรีเวช เป็นอัตรา 646.99 และ 541.57 ต่อแสน ตามลำดับ ส่วนสาเหตุการตายของประชากรปีงบประมาณ 2539 มาจากอุบัติเหตุจากการขนส่งเป็นอันดับแรก คือ 66.88 ต่อแสน รองลงมาเป็นการตายจากโรคหัวใจ และความดันโลหิตสูงรวมถึงโรคหลอดเลือดในสมอง เป็นอัตรา 54.84 และ41.09 ต่อแสน ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุการตายในปีงบประมาณ 2538 ในลำดับแรก คือ โรคหัวใจ รองลงมาเป็นอุบัติเหตุจากการขนส่ง และโรกระบบหายใจ (ยกเว้นทางเดินหายใจส่วนบน) ส่วนความดันโลหิตสูงรวมถึงหลอดเลือดในสมอง อยู่ในอันดับที่ 4 (ตารางที่ 3-17)

เกี่ยวกับการป่วยแยกตาม 21 กลุ่มโรค จากรายงานของโรงพยาบาลเสนา พบว่า ปี 2538 กลุ่มโรคที่มีผู้ป่วยสูงสุด คือ โรกระบบหายใจ คิดเป็นร้อยละ 25.09 รองลงมา ได้แก่ โรกระบบย่อยอาหาร (รวมโรคในช่องปาก) และอาการแสดงถึงผิดปกติ (ที่ตรวจพบจากการตรวจทางคลินิกและห้องปฏิบัติการที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มโรคอื่นได้)ร้อยละ 14.21 และ 12.62 ตามลำดับ ต่อมาในปี 2539 3 กลุ่มโรคยังคงมีลำดับเช่นเดิม แต่ 2 อันดับแรกมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มโรคในอันดับ 3 (ตารางที่ 3-18)

ตารางที่ 3-10 อัตราการเกิดมีชีพ อัตราการตายต่อประชากร ปี 2538 และ 2539
เขตราชธานี

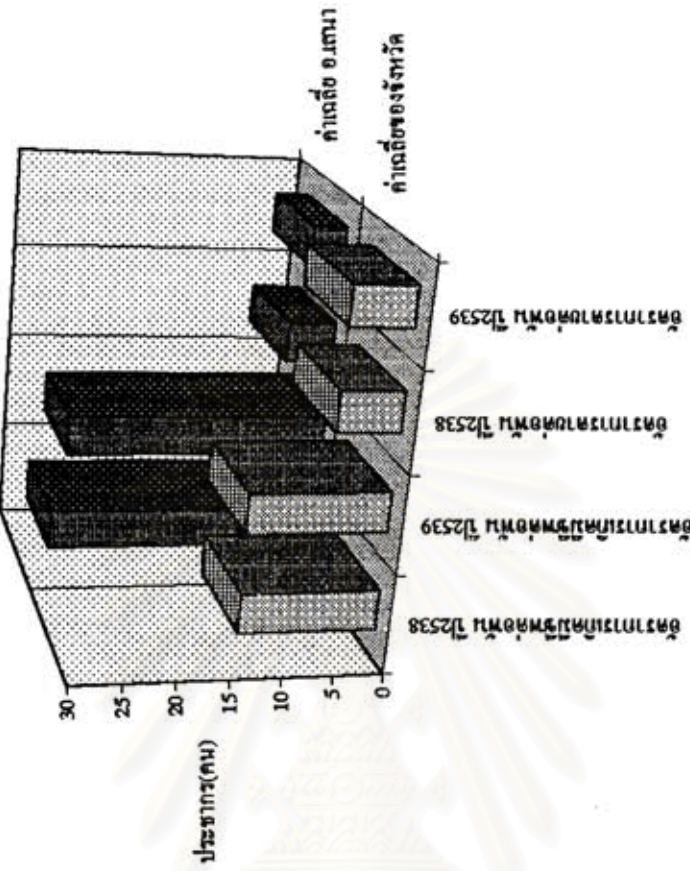
อำเภอ	อัตราการเกิดมีชีพต่อพัน		อัตราการตายต่อพัน	
	ปี 2538*	ปี 2539**	ปี 2538*	ปี 2539**
พระนครศรีอยุธยา	37.46	38.89	11.72	12.7
เสนา	27.78	28.48	4.91	2.85
บางปะอิน	18.76	19.52	7.41	7.09
ภาชี	12.64	13.07	7.57	5.21
ลาดบัวหลวง	7.09	7.39	5.5	5.19
ท่าเรือ	4.53	4.06	2.44	2.43
บ้านแพรก	3.08	6.44	5.1	5.57
วังน้อย	3.5	3.89	3.65	3.09
นครหลวง	5.79	9.34	7.06	9.21
ผักไห่	0.84	1.49	0.97	2.85
บางปะหัน	0.61	1	4.19	3.31
บางบาล	2.24	2.22	4.52	5.24
บางซ้าย	0.76	1.92	5.38	5.15
บางไทร	2.01	1.51	4.87	4.79
จตุร	1.82	1.96	3.97	5.47
มหาราช	1.59	1.48	8.15	6.19
รวม	13.5	13.74	6.17	6.16

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 2540

หมายเหตุ * = จำนวนเกิดมีชีพ/ตาย จากสถิติกรมอนามัย ค.ศ. 2537 - ค.ศ. 2538

** = จำนวนเกิดมีชีพ/ตาย จากสถิติกรมอนามัย ค.ศ. 2538 - ค.ศ. 2539

แผนภูมิ 3-8 เปรียบเทียบอัตราการเกิดมีชีพ อัตราการตายต่อประชากรพัน
คนปี 2538 - 2539 ของอ.เสนา กับค่าเฉลี่ยของจังหวัด

ตารางที่ 3-17 สาเหตุการตายของประชากร 10 อันดับแรก ปีงบประมาณ 2538 และ 2539

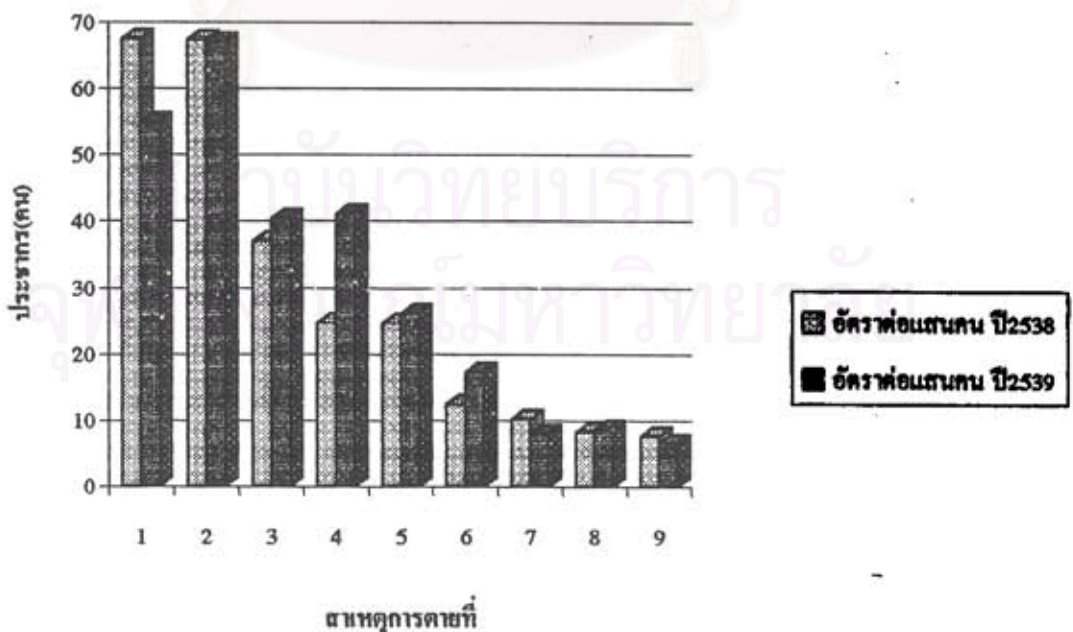
สาเหตุการตายที่	สาเหตุการตาย	อัตราต่อแสน	
		ปีงบประมาณ 2538*	ปีงบประมาณ 2539**
สาเหตุการตาย 1	โรคหัวใจ	67.35	54.84
สาเหตุการตาย 2	อุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์	67.2	66.88
สาเหตุการตาย 3	โรกระบบหายใจ ๓วันทาศิ้นหายใจส่วนบน	36.98	40.38
สาเหตุการตาย 4	ความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดในสมอง	24.61	41.09
สาเหตุการตาย 5	มะเร็งทุกชนิด	24.61	26.07
สาเหตุการตาย 6	อุบัติเหตุจากรถยนต์น้ำตมและการจมน้ำ	12.38	17.29
สาเหตุการตาย 7	โรคเกี่ยวกับตับและตับอ่อน	10.07	7.94
สาเหตุการตาย 8	อัมพาตทุกชนิด	8.2	8.5
สาเหตุการตาย 9	ไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการ และ ไตพิการ	7.63	6.52
สาเหตุการตาย 10	อุบัติเหตุอื่นๆ ทั้งหมด	4.17	ไม่รายงาน

ที่มา: * สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, 2539

** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, 2540

ข้อมูล ไม่รวมการตายจากฆาตกรรม เป็นอัมพาต และเป็นมะเร็ง

แผนภูมิ 3-9 สาเหตุการตายของประชากรแสนคน จ.พระนครศรีอยุธยา ปี 2538-2539

ตารางที่ 3-18 แสดงจำนวนผู้ป่วยแยกตาม 21 กลุ่มโรค ปี 2538 และปี 2539

กลุ่มโรค	ปี 2538		ปี 2539	
	จำนวนราย	ร้อยละ	จำนวนราย	ร้อยละ
โรคติดเชื้อและปรสิต	3'823	5.89	4'825	6.45
เนื้องอก (รวมมะเร็ง)	771	1.19	853	1.14
โรคเลือดและอวัยวะสร้างเลือด และความผิดปกติเกี่ยวกับภูมิคุ้มกัน	140	0.22	169	0.23
โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการ และเมตาบอลิซึม	2'481	3.82	3'191	4.26
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม	835	1.29	813	1.09
โรกระบบประสาท	1'428	2.20	1'384	1.85
โรคการรวมส่วนประกอบของตา	795	1.22	800	1.07
โรคหูและปมกหู	326	0.50	457	0.61
โรกระบบไหลเวียนเลือด	5'464	8.42	6'988	9.34
โรกระบบหายใจ	16'290	25.09	20'702	27.66
โรกระบบย่อยอาหารและรวมโรคในช่องปาก	9'227	14.21	10'901	14.56
โรคผิวหนังและเนื้อใต้ผิวหนัง	2'450	3.77	2'886	3.86
โรกระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่างและเนื้อยึดเสริม	4'813	7.41	5'148	6.88
โรกระบบสืบพันธุ์ร่วมปัสสาวะ	1'879	2.89	1'864	2.49
ภาวะแทรกซ้อนในการตั้งครรภ์ การคลอด และ อวัยวะหลังคลอด	303	0.47	283	0.38
ภาวะผิดปกติของทารกที่เกิดขึ้นในระยะปริกำเนิด อายุครรภ์ 22 สัปดาห์ขึ้นไป - 7 วัน หลังคลอด	296	0.46	293	0.39
รูปร่างผิดปกติแต่กำเนิด การพิการจนพิการรูปแต่กำเนิด และโครโมโซมผิดปกติ	12	0.02	20	0.03
อาการแสดงซึ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทาง คลินิก และห้องปฏิบัติการ ที่ไม่สามารถจำแนก กลุ่มโรคอื่นได้	8'192	12.62	8'057	10.76
การเป็นพิษและผลที่ตามมา	143	0.22	99	0.13
อุบัติเหตุจากการขนส่งและผลที่ตามมา	2'338	3.60	1'975	2.64
สาเหตุจากภายนอกอื่นๆที่ทำให้ป่วยหรือตาย	2'912	4.49	3'141	4.20
รวมทั้งหมด	64'918	100	74'849	100

ที่มา : โรงพยาบาลเสนา ,2540

4) สถิติอื่นๆเกี่ยวกับการรับบริการจากโรงพยาบาลเสนา ปี 2537-2539

สถิติอื่นๆเกี่ยวกับการรับบริการจากโรงพยาบาลเสนา ได้แก่

จำนวนผู้ป่วยนอก ในปี 2537 เฉลี่ยวันละ 383 ราย เพิ่มขึ้นวันละ 424 ราย และลดลงเป็นวันละ 345 ราย ในปี 2538และ2539 ตามลำดับ ส่วนจำนวนผู้ป่วยใน ปี 2537 เฉลี่ยวันละ 114 ราย เพิ่มขึ้นเป็นวันละ 138 และ 136 ราย ในปี 2538 และ2539 ตามลำดับ ซึ่งในทั้ง 3 ปี ผู้ป่วยในพัก เฉลี่ยรายละ 4 วัน

เกี่ยวกับการผ่าตัดใหญ่ พบว่า ปี 2537ผ่าตัดใหญ่เฉลี่ยวันละ 3.9 ราย ลดลงเป็นวันละ 3.6 ราย ในปี 2538 และ2539 ตามลำดับ

ส่วนอัตราการคลอด พบว่า มีการคลอดปกติ เฉลี่ยวันละ 2.6 ราย ในปี 2537 และได้เพิ่มเป็นวันละ 2.7 และ 3.06 ราย ในปี 2538และ2539 ตามลำดับ สำหรับอัตราการตายในปี 2537 เฉลี่ยวันละ 1.12 ราย เพิ่มขึ้นเป็นวันละ1.18 และ 1.42 ราย ในปี 2538 และ2539 ตามลำดับ

8.5 โครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐาน

8.5.1 การคมนาคม

1) ถนน

พระนครศรีอยุธยาจัดเป็นจังหวัดที่มีโครงข่ายการคมนาคมที่ดีจังหวัดหนึ่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นประตูภาคต่างๆของประเทศได้เกือบทุกภาค ประกอบกับอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จึงได้รับอิทธิพลความเจริญทางการคมนาคมแผ่เข้ามายังตัวจังหวัด ทั้งทางด้าน การก่อสร้างทางแยกต่างระดับ ระบบทางด่วนเชื่อมกรุงเทพมหานครกับปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง ถนนวงแหวนรอบนอกโครงข่ายทางหลวงแผ่นดิน เชื่อมต่อจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก สยามบิณหนองจุกท่า และโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกของกรมทางหลวง

ทางหลวงจังหวัดที่สามารถเชื่อมกับเส้นทางในชุมชนสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 3263 เป็นทางหลวงสายสำคัญในแนวตะวันออก-ตะวันตก แยกจากทางหลวงหมายเลข 340 ผ่านอำเภอบางช้าง อำเภอเสนา อำเภอบางบาล และอำเภอพระนครศรีอยุธยา

สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

1) ถนนสายอยุธยา-ชาติ ระยะทางจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดถึงตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 22 กิโลเมตร ระยะทางจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดถึงตัวจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 30 กิโลเมตร

2) ถนนสายเสนา-บางช้าง ระยะทางจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดไปอำเภอเสนา ประมาณ 3 กิโลเมตร และระยะทางจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดถึงอำเภอบางช้าง ประมาณ 10 กิโลเมตร

3) ถนนสายคันคลองชลประทานผักไห่-เจ้าเจ็ด ระยะทางจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดถึงอำเภอผักไห่ ประมาณ 22 กิโลเมตร และจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดไปอำเภอลาดบัวหลวง ประมาณ 15 กิโลเมตร

นอกจากถนนเหล่านี้แล้ว สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีถนนอยู่ในความรับผิดชอบ ที่เป็นทั้งถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลูกรัง เป็นถนนที่เชื่อมกันระหว่างหมู่บ้านต่างๆ

2) รถประจำทาง

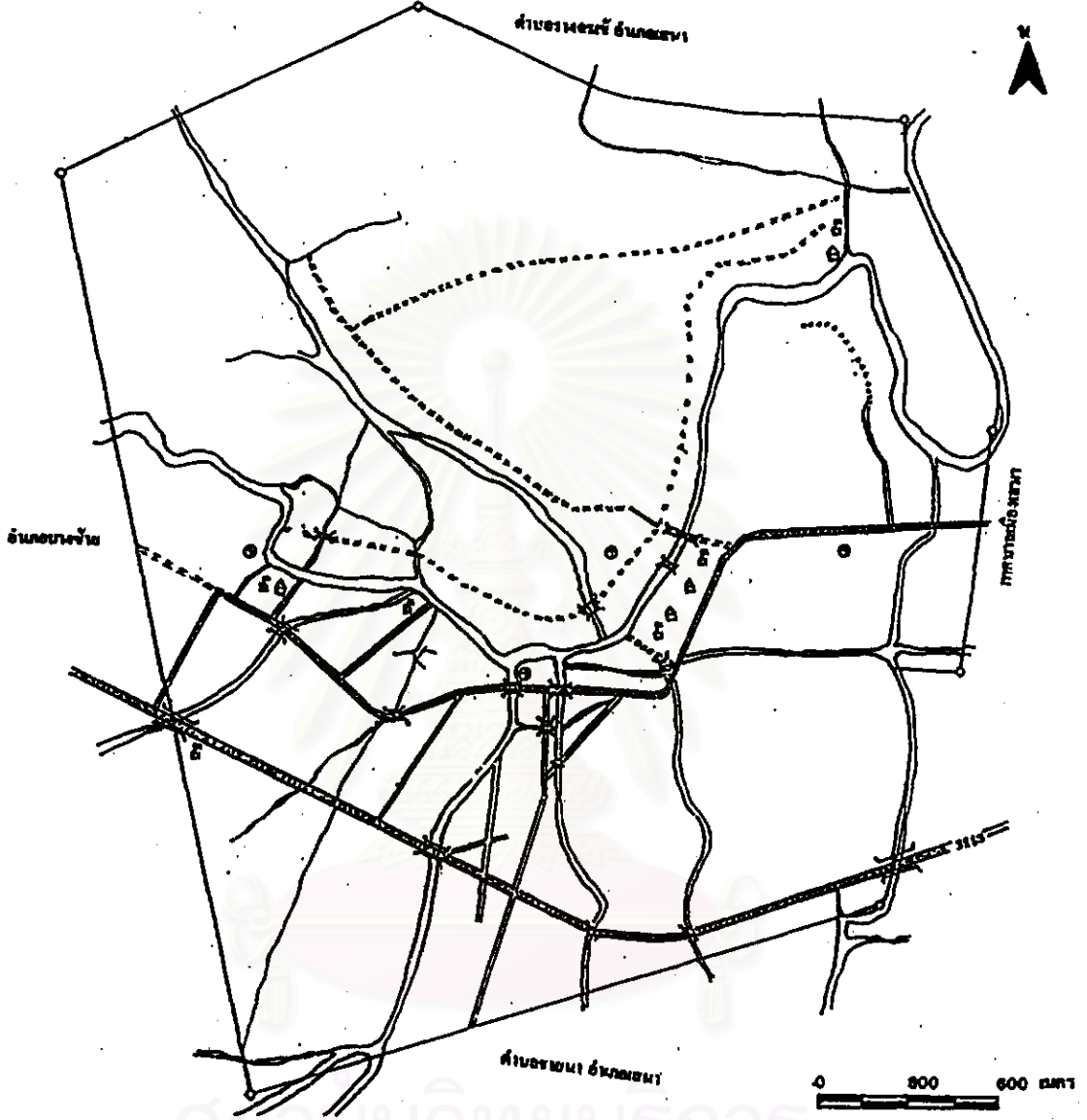
สถานีขนส่งที่ชาวสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดใช้บริการ ตั้งอยู่ที่เทศบาลเมืองเสนา มีรถประจำทางที่เข้า-ออกสถานี 9 สาย ได้แก่

สายสุพรรณบุรี-อยุธยา	เวลาบริการ	5.40-18.40 น.	จำนวน 27	เที่ยว
สายนนทบุรี-เสนา	เวลาบริการ	4.00-18.30 น.	จำนวน 16	เที่ยว
สายเสนา-วัดทางหลวง	เวลาบริการ	5.00-20.00 น.	จำนวน 28	เที่ยว
สายเสนา-บางช้าง(สายใหม่)	เวลาบริการ	7.00-20.20 น.	จำนวน 20	เที่ยว
สายเสนา-บางช้าง	เวลาบริการ	5.00-18.00 น.	จำนวน 26	เที่ยว
สายเสนา-กรุงเทพฯ	เวลาบริการ	5.00-18.30 น.	จำนวน 20	เที่ยว
สายกรุงเทพฯ-ผักไห่	เวลาบริการ	5.20-18.20 น.	จำนวน 16	เที่ยว
สายเสนา-กรุงเทพฯ(รถตู้)	เวลาบริการ	5.00-17.30 น.	จำนวน 26	เที่ยว
สายเสนา-อยุธยา	เวลาบริการ	5.00-18.30 น.	จำนวน 50	เที่ยว

แต่รถประจำทางที่วิ่งผ่านสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด มี 2 สาย(แผนที่ 3-11) คือ

- สายสุพรรณบุรี-อยุธยา ผ่านทางหลวงสาย 3263
- สายเสนา-บางช้าง ผ่านถนนเสนาบางช้าง

แผนที่ 8-11 แสดงเส้นทางที่รอประจำทางสาธารณะผ่าน

	เส้นทางที่รอประจำทางผ่าน		ลำคลอง พาน้ำ		สะพานไม้
			ถนนแข็ง		สถานศึกษา
			ถนนอ่อน		ศาสนสถาน
			สะพานคอนกรีต		สถานบริการสาธารณะ

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านเข้จ๊ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะเห็นว่าถนนสายอื่นๆในศุขานภิบาลเงินจัดไม่มีรถประจำทางวิ่งผ่านเลย การเดินทางของประชาชนอาศัยรถจักรยานยนต์ที่มีในครอบครัว แต่ประชาชนบางส่วนต้องเดินเท้าเพื่อไปขึ้นรถประจำทางในจุดที่รถผ่าน

3) ทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งจากกรุงเทพมหานครเข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านพื้นที่ตอนกลางของจังหวัด ตั้งแต่อำเภอบางปะอินเข้าสู่อำเภอพระนครศรีอยุธยา และถึงชุมทางอำเภอภาชี เพื่อแยกออกเป็นเส้นทางแรกเป็นสายเหนือไปยังอำเภอกันทรวิชัย แล้วไปยังจังหวัดต่างๆในภาคเหนือ จนสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงใหม่ และอีกเส้นทางไปยังสายตะวันออกเชิงเหนือ เข้าสู่จังหวัดสระบุรี แล้วไปยังจังหวัดนครราชสีมา เพื่อแยกไปยังจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป เส้นทางรถไฟไม่ได้ผ่านอำเภอเสนาและศุขานภิบาลเงินจัด

4) ทางน้ำ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแม่น้ำสาครหลวงผ่านหลายสาย ซึ่งแต่เดิมนิยมใช้การคมนาคมขนส่งทางน้ำ เนื่องจากมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำน้อย นอกจากนี้ยังมีสาครหลวงสายต่างๆที่สามารถเชื่อมโยงถึงกัน โดยคลองเหล่านี้มีทั้งใช้เพื่อเป็นเส้นทางคมนาคมและเพื่อการเกษตรกรรม คลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองเจ้าเจ็ด คลองบางบาล คลองบางหลวง คลองรางจระเข้ คลองบางแก้ว และคลองตากระโตะ เป็นต้น

ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำมีไม่มาก เนื่องจากมีความสะดวกในการสัญจรทางบก แต่ก็ยังคงมีการสัญจรทางน้ำ ในเขตชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำสาครหลวง ทั้งในแง่การเดินทางหรือขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ขนส่งทราย แต่มักประสบปัญหาในช่วงที่มีน้ำน้อย

3.5.2 โทรคมนาคมและการสื่อสาร

1) โทรศัพท์

จากข้อมูลการให้บริการโทรศัพท์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี 2538 พบว่ามีจำนวนโทรศัพท์ทั้งสิ้น 37,030 เลขหมาย โดยเปิดชุมสายโทรศัพท์ในจังหวัดอยู่ 23 ชุมสาย ชุมสายที่ใหญ่

ที่สุด คือ อยุธา 2 มี 6,656 เลขหมาย ขุมสายเสนา มี 2,432 เลขหมาย เมื่อพิจารณาสัดส่วนเลขหมายต่อประชากรทั้งจังหวัดแล้ว พบว่า 1 เลขหมาย ต่อประชากร 19 คน แต่ขุมสายเสนา มีสัดส่วนเลขหมายต่อประชากร เท่ากับ 1:24 สำหรับเลขหมายที่เป็นโครงการที่จะมีเพิ่มในอนาคตของขุมสายเสนา ที่คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2540 จำนวน 3,840 เลขหมาย ซึ่งเป็นโครงการของ ทศท. และ TT&T (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ,2540)

สำหรับสุขภาพบิดาเจ้าเจ็ด ประชาชนที่มีโทรศัพท์ที่ใช้มีจำนวนน้อย ปัจจุบันองค์การโทรศัพท์กำลังดำเนินการเดินสาย ประชาชนจะมีโทรศัพท์ใช้เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือน

2) วิทยุกระจายเสียง

การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นการส่งสัญญาณคลื่นเอ เอ็ม ด้วยกำลังส่งสูงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงนั้น สามารถรับฟังได้อย่างชัดเจนและทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก และเป็นที่ยุโรปส่วนใหญ่ไม่มีภูเขาเป็นอุปสรรค

8.5.8 ไฟฟ้า

การให้บริการไฟฟ้าแก่ประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แยกเป็นการไฟฟ้าระดับจุก รวมงาน 4 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าภูมิภาคจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเสนา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางปะอิน และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอท่าเรือ การใช้ไฟฟ้าในจังหวัด เมื่อเดือนมีนาคม 2537 มีอยู่ 120,732 ราย เป็นบ้านที่อยู่อาศัย 109,016 ราย กิจการขนาดเล็ก 8,530 ราย กิจการขนาดกลาง 391 ราย กิจการขนาดใหญ่ 44 ราย กิจการเฉพาะอย่าง 19 ราย ฐานน้ำเพื่อการเกษตร 28 ราย ไฟชั่วคราว 1,671 ราย

ประชาชนในเขตสุขภาพบิดาเจ้าเจ็ด มีไฟฟ้าใช้เกือบทุกหลังคาเรือน และสุขภาพบิดาได้ดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะตามถนนเข้าหมู่บ้านต่างๆ โดยการควบคุมของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเสนา แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด

3.5.4 ประปา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีกิจการประปาที่ให้บริการแก่ประชาชน ทั้งหมด 441 แห่ง แยกเป็นการประปาส่วนภูมิภาค 4 แห่ง คือ ภาษี-ท่าหลวง วังน้อย-อโยธยา เสนา และผักไห่ การประปาเทศบาล 2 แห่ง การประปาสุขาภิบาล 8 แห่ง ระบบน้ำสะอาดของโยธาธิการ 15 แห่ง และประปาหมู่บ้านของ กศช. 412 แห่ง

สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดได้รับการบริการด้านน้ำประปาน้อยมาก คือ มีใช้ 1 หมู่บ้าน บริเวณหน้าโรงพยาบาลเสนา(แผนที่ 3-12) ส่วนที่เหลือสุขาภิบาลได้ออนกิจการประปาให้ภูมิภาคดำเนินการก่อสร้างและต่อท่อประปา คาดว่าอีกประมาณ 1 ปี คงแล้วเสร็จ ปัจจุบันสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดได้นำน้ำไปแจกจ่ายแก่ประชาชน ประมาณ 100,000 ลิตรต่อวัน แต่ด้านเป็นฤดูแล้ง ประมาณ 500,000 ลิตรต่อวัน

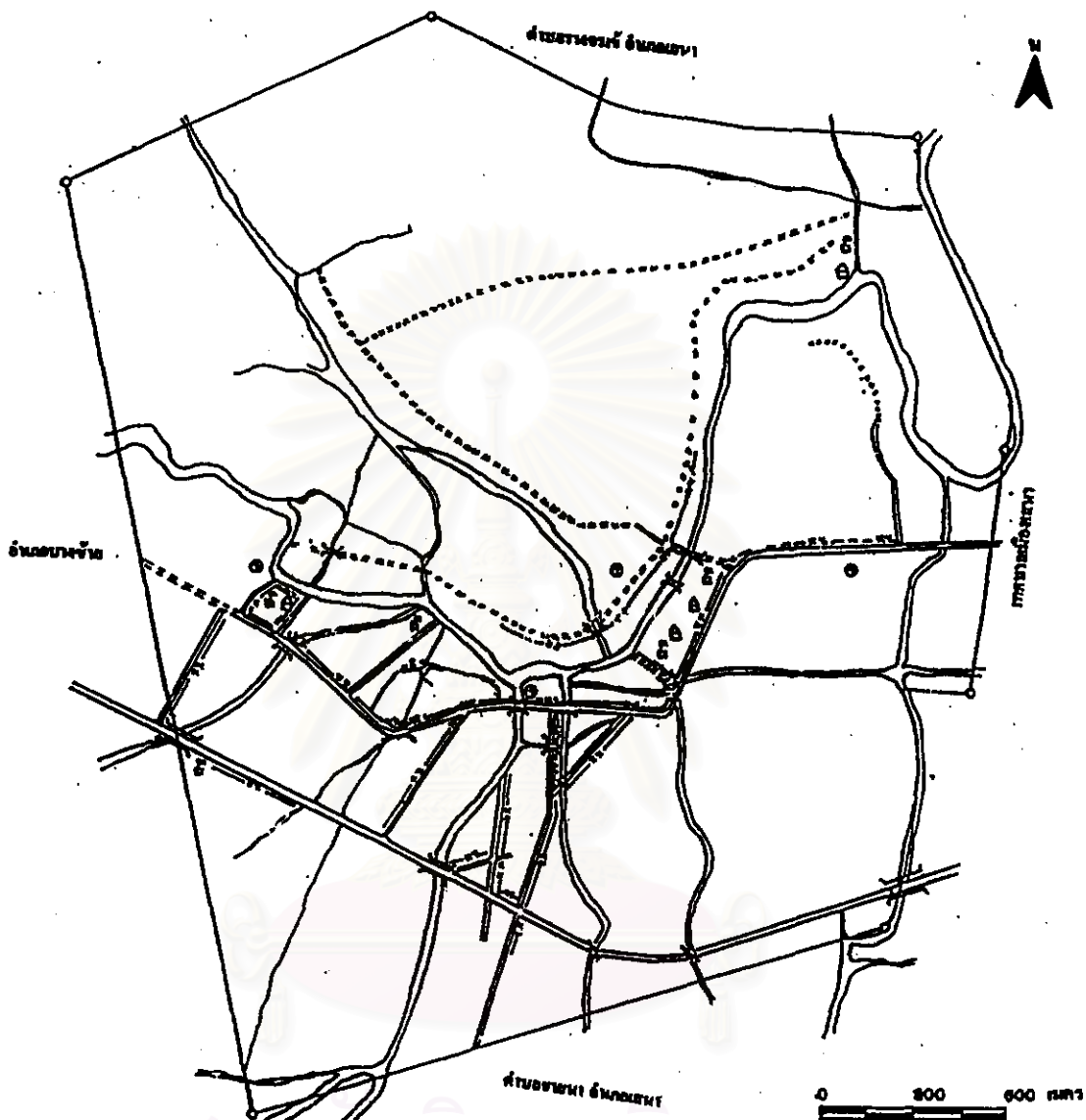
ชุมชนเมืองที่ยังไม่ได้รับบริการประปา อีก 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลตาบัวหลวง และสุขาภิบาลหัวเวียง

ในพื้นที่ชนบทแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น บ่อน้ำคั้น แม่น้ำ ลำคลอง และคลองชลประทาน

3.5.5 การจัดการขยะมูลฝอย

การจัดเก็บขยะมูลฝอย อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด ปัจจุบันสุขาภิบาลฯมีขยะเกิดขึ้นประมาณ 13 ตันต่อวัน แต่มีประสิทธิภาพในการเก็บขนได้วันละ 8.7 ตัน หรือร้อยละ 67 ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นต่อวัน เท่านั้น เนื่องจากว่าการที่สุขาภิบาลไม่มีอุปกรณ์และบุคลากรที่เพียงพอ(แผนที่ 3-13) นอกจากนี้สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดยังไม่มีพื้นที่กำจัดมูลฝอยเป็นของตนเอง ต้องใช้พื้นที่กบฝังของจังหวัด ที่อยู่ห่างสุขาภิบาล ประมาณ 20 กิโลเมตร การคาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในอนาคต คาดการณ์ว่า ในปี 2545 2550 2555 และปี 2560 สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดจะผลิตขยะมูลฝอย เท่ากับ 16.84 19.76 22.89 และ 26.51 ตันต่อวัน ตามลำดับ (บริษัท เอ็น เอค คอนซัลแทนท์ จำกัด ,2540)

แผนที่ 8-12 แสดงโครงข่ายบริการประปา

	แนวท่อประปาดิน	~~~~~	ลำคลอง ทางน้ำ	—+—	สะพานไม้
—+—	แนวท่อประปาที่ กำบังดิน	=====	ถนนแข็ง	□	สถานศึกษา
			ถนนอ่อน	⌂	ศาสนสถาน
		≡≡≡	สะพานคอนกรีต	⊕	สถานบริการสาธารณสุข

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านซึก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5.6 ระบบการรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย

น้ำเสียหรือน้ำทิ้งที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านเจ้าเจ็ด ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากชุมชน ได้แก่ น้ำจากการชำระร่างกาย การซักล้าง หรือจากห้องครัว มิได้ระบายลงสู่บ่อเกรอะบ่อซึมหรือระบบบำบัดน้ำเสียแต่อย่างใด โดยส่วนใหญ่จะถูกระบายลงบนพื้นดินหรือแหล่งน้ำให้ไหลซึมไปตามธรรมชาติ และในเขตชุมชนบ้านเจ้าเจ็ดยังไม่มีท่อระบายน้ำสาธารณะและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนแต่อย่างใด

จากการศึกษาของบริษัทคอนซัลแตนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด (2539) ชุมชนที่มีประชากรไม่หนาแน่นมาก อย่างเช่น ชุมชนบ้านเจ้าเจ็ด ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นจะมีสภาพไม่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น (เช่น เทศบาลเมืองเสนา เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองไชยา และเทศบาลเมืองอินทราคร) ลักษณะน้ำเสียที่ลงสู่แหล่งน้ำเป็นไปในลักษณะที่มีการกระจาย ขึ้นกับตำแหน่งของบ้านเรือน และปริมาณน้ำเสียมีปริมาณไม่มากนัก ทำให้น้ำที่ปนสภาพได้เร็ว จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำในคลองเจ้าเจ็ด เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2539 พบว่า อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำผิวดินประเภทที่ 3 เหมาะสำหรับการอุปโภคบริโภค โดยต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และใช้สำหรับการเกษตร

3.5.7 สวนสาธารณะ

ชุมชนบ้านเจ้าเจ็ดยังมีสวนสาธารณะ 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่วัดชาติการอาชีพเสนา มีพื้นที่ 15 ไร่ เป็นที่ดินของเทศบาล(แผนที่ 3-14) และได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาล แต่วัดชาติการอาชีพเสนาเป็นผู้ดูแล สวนสาธารณะแห่งนี้ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ชาวชนส่วนใหญ่จึงใช้สนามกีฬาของโรงเรียน และลานโล่งเป็นที่วิ่งเล่น เล่นกีฬา และพักผ่อน ประชาชนอื่นๆการพักผ่อนมักเป็นการอยู่กับบ้าน โดยการนอน พูดคุยกับเพื่อนบ้าน ดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุ

3.6 ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาของชุมชน

ศักยภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหรือเป็นความได้เปรียบของเมือง จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านเจ้าเจ็ด สามารถวิเคราะห์ถึงศักยภาพของการพัฒนาชุมชนได้ดังนี้

1) ความสำเร็จเปรียบในด้านการคมนาคมขนส่งและติดต่อ สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สามารถเชื่อมสู่ทางหลวงสายสำคัญ เพื่อที่จะสามารถติดต่อผ่านไปยังภาคต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็ว

2) มีแหล่งน้ำค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ พื้นที่สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีแหล่งน้ำธรรมชาติหลายสาย ได้แก่ คลองวีวใหญ่ คลองตะแก และคลองเจ้าเจ็ด เป็นต้น และพื้นที่ยังอยู่ในเขตชลประทาน คือ โครงการชลประทานเจ้าเจ็ด-บางยี่หน ทำให้สามารถทำนาได้ 2 ครั้งต่อปี นอกจากนี้มีแหล่งน้ำบาดาลที่อยู่ในระดับตื้น มีปริมาณน้ำค่อนข้างสูง และมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับปานกลางถึงดี

3) เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ และเป็นพื้นที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติ ที่ประกอบไปด้วยลวดลายหลายสาย มีสภาพเรือนไทยริมน้ำที่สวยงาม เหมาะสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่เชื่อมโยงกับแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด

4) อยู่ใกล้แหล่งวิชาการ เนื่องจากสุขาภิบาลเจ้าเจ็ดอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร และเมืองพระนครศรีอยุธยา ดังนั้นจึงสามารถนำวิทยากรเข้ามาถ่ายทอดให้นักลงทุน ผู้ประกอบการ และแรงงานได้สะดวกและรวดเร็ว ทำให้สามารถพัฒนาความรู้ตลอดจนฝีมือแรงงานได้มากยิ่งขึ้น

สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีข้อจำกัดการพัฒนา ทั้งที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคทางธรรมชาติ มนุษย์ สร้างขึ้น และด้านสาธารณูปโภค ได้แก่

1) สภาพภูมิประเทศ สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีความชันน้อยมาก พื้นที่บางบริเวณมีเนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอดชั้นดิน มีการระบายน้ำที่เร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางค่อนข้างต่ำ ปฏิภานของดินเป็นกรวดแก่มากถึงเป็นกรวด เหมาะสมกับการปลูกข้าว (สำนักงานเกษตรฯ ธานี, 2535)

2) ภัยน้ำท่วม มีสาเหตุ คือ ขณะฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน การระบายน้ำลงสู่คลองธรรมชาติไม่ทัน เนื่องจากมีสิ่งปลูกสร้างกีดขวางและคลองระบายน้ำตื้นเขิน ประกอบกับพื้นที่สุขาภิบาลเจ้าเจ็ดยังไม่มีรางระบายน้ำ และในฤดูน้ำหลากมีน้ำป่าหนุน ทำให้น้ำในคลองมีระดับสูงและเข้าท่วมพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาต่างๆ มากขึ้นทำให้สูญเสียพื้นที่รับน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่เก็บกักน้ำโดยธรรมชาติ

3) ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมน้ำธรรมชาติเน่าเสีย ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของอาคารบ้านเรือนที่ปราศจากการดูแล และปัญหาความสะอาด ตลอดจนความเป็นระเบียบในการปลูกสร้างอาคาร

4) คำนวณารูปโลก ได้แก่

- เส้นทางคมนาคมในพื้นที่ชุมชนนิเวศเข้าเจ็ดแคบ ทำให้รถเดินทางไม่สะดวก ประชาชนขาดความปลอดภัยทั้งจากการเดินถนนและใช้ยานพาหนะ การมีผิวการจราจรไม่ดีเป็นปัญหามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน

- รถประจำทางสาธารณะกระจายไม่ทั่วถึง

- ขาดท่อระบายน้ำเสียและท่อระบายน้ำธรรมชาติ

- ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

- ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค เนื่องจากน้ำในลำคลองไม่มีคุณภาพเพียงพอ ประกอบกับการให้บริการประปายังไม่ทั่วถึง

3.7 นโยบายของรัฐในการพัฒนาชุมชน

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดการพัฒนาพื้นที่และชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและรายได้ในพื้นที่อนุภาคกลางตอนบน (ส่วนหนึ่งของภาคมหานคร) โดยแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม โดยครอบคลุมถึงพื้นที่ระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและไม่เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะจากโรงงานอุตสาหกรรม และกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพโดย

(1) กำหนดพื้นที่เพื่อใช้ในการระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณด้านตะวันออกและตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่จังหวัดอ่างทองจนถึงสมุทรปราการ

(2) กำหนดพื้นที่รอยต่อระหว่างชุมชนเมืองให้มีความหนาแน่นน้อย และในระยะยาวรักษาให้เป็นพื้นที่น้ำหลากเพื่อป้องกันน้ำท่วมในเขตเมือง

(3) กำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่สีเขียว เพื่อพัฒนาแหล่งอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะขนาดต่างๆ

(4) รัฐเป็นแกนนำในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง โดยนำเอาที่ดินของส่วนราชการที่ยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่มาพัฒนาเป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชน และถนนเพื่อแก้ไขปัญหารถ

2) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาในระดับจังหวัด ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัด

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสาระ ดังนี้

- (1)การพัฒนาเมืองท่องเที่ยว
- (2)การพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่ควบคุมมลภาวะได้
- (3)ฟื้นฟูภาคเกษตรและพัฒนาชนบท
- (4)พัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อม
- (5)พัฒนาการบริหารราชการให้มีขีดความสามารถรองรับความเจริญของจังหวัดอีก 10 ปี

ข้างหน้า

(6)การพัฒนาชุมชนใหม่และที่พักอาศัยรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล

3) นโยบายในระดับท้องถิ่น ได้แก่ แผนพัฒนาสาขาวิบาลเจ้าเจ็ด ระยะปานกลาง 5 ปี
(ท.ศ. 2540-2544) มีวัตถุประสงค์ คือ

(1)ปรับปรุงและขยายโครงข่ายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อความต้องการ
การของประชาชน

(2)ส่งเสริมอาชีพและกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน

(3)สนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม

(4)พัฒนาสุขภาพและอนามัยของประชาชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของ
ประชาชนให้ดีขึ้น

(5)พัฒนาและส่งเสริมทางด้านการศึกษาและการกีฬา

(6)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

(7)พัฒนาขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของท้องถิ่นให้สามารถ
ตอบสนองความต้องการของประชาชน

(8)บำรุงรักษาสถานะแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

8.8 สภาพปัญหาของสาขาวิบาลเจ้าเจ็ด

การกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนต้องทราบถึงปัญหาของชุมชน การศึกษาครั้งนี้
ประชาชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ในการบอกถึงปัญหาที่ชุมชนของตนเองประสบอยู่ เพราะเป็นผู้ที่มี
ความใกล้ชิดกับท้องถิ่น และมีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมากที่สุด
แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนก็อาจจะสามารถระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงของชุมชนได้ใน

ระดับหนึ่ง อาจเนื่องมาจากการยึดถือการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม จนปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นเรื่องปกติ หรืออาจเกิดจากความเคยชินจากสภาพที่พบเห็นอยู่ทุกวัน ดังนั้นจึงได้ทำการสอบถามถึงปัญหาของชุมชนจากผู้บริหารของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยตรวจสอบข้อเท็จจริงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ฉะนั้นสภาพปัญหาของชุมชน เป็นข้อมูลที่ได้มาจาก

- 1) ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 157 คน
- 2) ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 5 คน

การศึกษาถึงสภาพปัญหาของเทศบาลเจ้าเจ็ด ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interviewing) กลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยกระจายลงไปในพื้นที่ชุมชนต่างๆตามสัดส่วนของประชากร หลังจากนั้นจึงสัมภาษณ์โดยสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เนื่องจากต้องเก็บข้อมูลภายใต้เงื่อนไขชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรเป้าหมายและเท่าที่จะได้รับความร่วมมือ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ,2538 :91-92) จำนวน 157 ตัวอย่าง จากประชาชนในเขตเทศบาลเจ้าเจ็ด เมื่อ เดือนมิถุนายน 2540

จากแบบสอบถาม 157 ตัวอย่าง ลักษณะโดยทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นดังนี้ (ตารางที่ 3-19)

ประชากรตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ คือร้อยละ 52.9 เป็นเพศหญิง เกี่ยวกับตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 87.3 เป็นประชาชนทั่วไป ร้อยละ 12.7 เป็นประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สารวัตรกำนัน และอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 25.5 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี การนับถือศาสนา กว่าร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ด้านการศึกษา ประชากรตัวอย่าง ร้อยละ 52.2 จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 11.5 และ 10.8 จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ สำหรับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 47.8 เป็นสมาชิกในครอบครัว รองลงมาร้อยละ 41.7 เป็นหัวหน้าครอบครัว ประชากรตัวอย่าง ร้อยละ 76.5 อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มานานกว่า 25 ปี ด้านอาชีพ พบว่า ร้อยละ 28.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 17.8 17.2 และร้อยละ 13.4 ประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ได้ประกอบอาชีพ และประกอบอาชีพเจียรนัยพลอย ตามลำดับ สำหรับรายได้ ร้อยละ 26.8 มีรายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท รองลงมาร้อยละ 15.3 เท่ากัน มีรายได้ต่อ

ตารางที่ 8-19 แสดงข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง 157 ตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	74	47.1
หญิง	83	52.9
2. ตำแหน่งในชุมชน		
ประชากรทั่วไป	137	87.3
อื่นๆ	20	12.7
3. อายุ.....ปี		
ไม่เกิน 20	8	5.1
21-30	26	16.6
31-40	40	25.5
41-50	27	17.2
51-60	28	17.8
มากกว่า 60	28	17.8
4. การนับถือศาสนา		
พุทธ	150	95.5
คริสต์	7	4.5
5. ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบ		
ไม่ได้เรียน	3	1.9
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	2	1.3
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	82	52.2
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	18	11.5
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	17	10.8
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	15	9.6
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	10	6.4
ระดับปริญญาตรี	9	5.7
อื่นๆ	1	0.6

ตารางที่ 8-19 (ต่อ) แสดงข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง 167 ตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
6. สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	74	47.1
สมาชิกในครอบครัว	75	47.8
ผู้อาศัย	8	5.1
7. อาศัยอยู่ในชุมชนนี้.....ปี		
น้อยกว่า 5	4	2.5
มากกว่า 5-10	10	6.4
มากกว่า 10-15	1	0.6
มากกว่า 15-20	14	8.9
มากกว่า 20-25	8	5.1
มากกว่า 25	120	76.5
8. อาชีพหลัก		
เพาะปลูก	9	5.7
ค้าขาย/เจ้าของกิจการ	28	17.8
รับราชการ	8	5.1
รัฐวิสาหกิจ	1	0.6
บริษัท	10	6.4
รับจ้าง	45	28.7
เจียรนัยพลอย	21	13.4
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	27	17.2
อื่นๆ	8	5.1
9. รายได้.....บาทต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000	24	15.3
3,001-6,000	42	26.8
6,001-9,000	24	15.3
9,001-12,000	24	15.3
12,001-15,000	5	3.2
มากกว่า 15,000	6	3.8
ไม่มีรายได้	32	20.3

เดือน น้อยกว่า 3,000 บาท 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาท ถ้าคิดเป็นรายได้เฉลี่ยแล้ว ประชากรตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,280 บาท

8.8.1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด

การวิเคราะห์สภาพปัญหาของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด มีดังนี้

- 1) จัดกลุ่มของปัญหาที่เกิดขึ้น ในที่นี้จัดเป็น 4 กลุ่ม รวม 31 ลักษณะปัญหา คือ
 - ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ และมลพิษ ประกอบด้วย 11 ลักษณะปัญหา
 - ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ลักษณะปัญหา
 - ด้านสังคม ประกอบด้วย 3 ลักษณะปัญหา
 - การบริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง การศึกษา การบริการสาธารณสุข และอื่นๆ ประกอบด้วย 12 ลักษณะปัญหา
- 2) การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัญหา เป็นการศึกษาว่าปัญหาในแต่ละประเด็น มีความเชื่อมโยงในแง่ของผลกระทบในการแก้ไขของแต่ละปัญหาที่มีต่อกัน ในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของปัญหา ให้ค่าคะแนนเป็น 4 ระดับ คือ 0-3
 - ค่าคะแนน 3 หมายถึง ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กันสูง
 - ค่าคะแนน 2 หมายถึง ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
 - ค่าคะแนน 1 หมายถึง ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กันต่ำ
 - ค่าคะแนน 0 หมายถึง ปัญหาที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- 3) ศึกษาความร้ายแรงของปัญหาจากประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่น ว่าโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละประเด็นมีความร้ายแรงต่อชุมชนอยู่ในระดับใด ในการวิเคราะห์ได้ให้ค่าคะแนนเป็น 4 ระดับ คือ 0-3
 - คะแนน 3 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหามาก
 - คะแนน 2 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหাপานกลาง
 - คะแนน 1 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหาน้อย
 - คะแนน 0 หมายถึง ไม่คิดว่าเป็นปัญหาของชุมชน
 นำค่าคะแนนความร้ายแรงของปัญหาในแต่ละประเด็นจากประชาชนมารวมกับค่าคะแนนของผู้บริหาร

4) นำค่าคะแนนในข้อ 2) และ ข้อ 3) ของแต่ละประเด็นปัญหามาวกกัน แล้วปรับให้เป็นฐาน 5

5) ถ่วงน้ำหนักคะแนนรวมในแต่ละประเด็น จากข้อ 4) ด้วยคะแนนความสามารถของท้องถิ่น ที่สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในระดับใด ค่าคะแนนการถ่วงน้ำหนักนี้ได้มาจากการสอบถามผู้บริหารท้องถิ่น (เมื่อเดือนตุลาคม 2540) ในการวิเคราะห์ได้กำหนดค่าคะแนนของการถ่วงน้ำหนักเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนน 3 หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดมาก ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยง่าย

คะแนน 2 หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดปานกลาง

คะแนน 1 หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดน้อย

6) นำแต่ละประเด็นปัญหาที่ผ่านการถ่วงน้ำหนักแล้ว มาปรับให้เป็นฐาน 5 แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตามค่าคะแนน ในที่นี้แบ่งช่วงคะแนนเป็น 5 ชั้น คือ

4.01-5.00 คะแนน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด

3.01-4.00 คะแนน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก

2.01-3.00 คะแนน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญปานกลาง

1.01-2.00 คะแนน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญน้อย

0.01-1.00 คะแนน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญน้อยที่สุด

3.8.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด

1) ความสัมพันธ์ของปัญหา

จากการความสัมพันธ์ของปัญหา พบว่า ปัญหาการขยายตัวของชุมชนขาดระเบียบ เป็นปัญหาที่มีค่าคะแนนความสัมพันธ์ของปัญหาสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำธรรมชาติ ดินเงิน การชะล้างพังทลายของดิน อุทกภัย แหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถนำมาใช้ได้ สารพิษตกค้างในดินและน้ำ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง และการขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ดังแสดงค่าคะแนนของแต่ละประเด็นในตารางที่ 3-20 จะเห็นได้ว่าปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่นๆสูง

2) ความรุนแรงของปัญหา

ปัญหาทางค้ำตั้งแวดล้อม และปัญหาด้านการบริการขั้นพื้นฐาน มีค่าคะแนนความรุนแรงของปัญหาจากความคิดเห็นของประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ในระดับต้น ปัญหาที่มีค่าคะแนนความรุนแรงของปัญหาสูง ได้แก่ ปัญหาอุทกภัย การขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค การให้บริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ขนสพตติค ความแห้งแล้งและปัญหาปริมาณสัตว์น้ำลดลง (ตารางที่ 3-21)

3) ความสามารถของท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา

ปัญหาที่ท้องถิ่นมีข้อจำกัดมาก ไม่สามารถแก้ไขปัญหของท้องถิ่นได้โดยลำพัง ได้แก่ ปัญหาอุทกภัย การขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค การบริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ปริมาณสัตว์น้ำลดลง สารพิษตกค้างในดินและน้ำ และปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง ระดับความสามารถของท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาดต่างๆ แสดงในตารางที่ 3-21

4) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

หลังจากรวมคะแนนความสัมพันธของปัญหากับคะแนนความรุนแรงของปัญหา แล้วนำมาถ่วงน้ำหนักด้วยค่าคะแนนความสามารถของท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา พบว่าในแต่ละด้าน มีปัญหาที่มีความสำคัญใน 3 ลำดับแรก คือ (ตารางที่ 3-22)

ค้ำตั้งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาอุทกภัย สารพิษตกค้างในดินและน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ
ค้ำเงิน

ค้ำเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง หนี้สิน และราคาผลผลิตตกค้ำ

ค้ำสังคม ได้แก่ ปัญหาขนสพตติค ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอิทธิพลใน
ท้องถิ่น

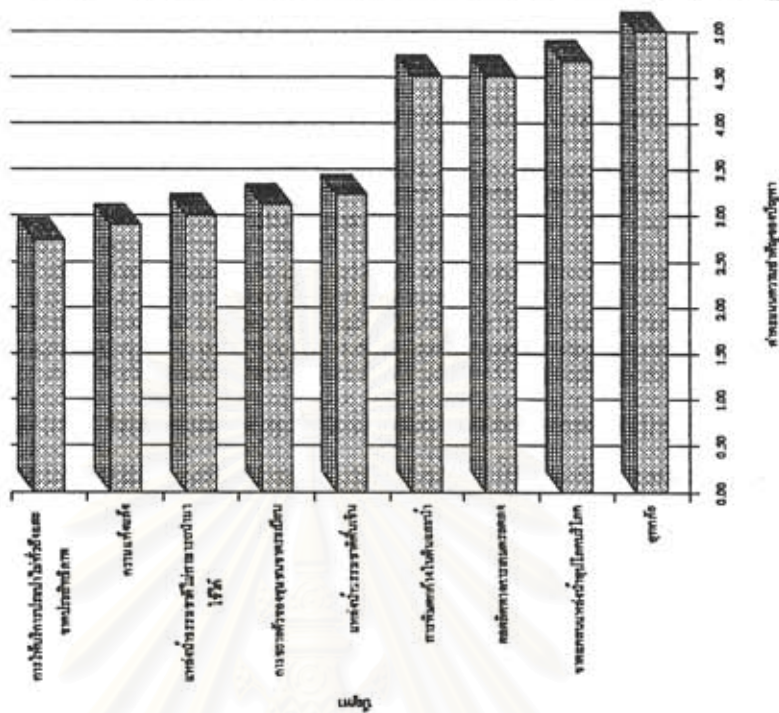
ค้ำการบริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค การบริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากสภาพถนนไม่ได้มาตรฐานและรถประจำทางไม่เพียงพอและเข้าไม่ถึง

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจัดกลุ่มของปัญหาเป็น 5 กลุ่ม คือ ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด พบว่า (ตารางที่ 3-23)

ตารางที่ 8-22 แสดงค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการของวิสาหกิจ

ด้าน	รายการ	จำนวนรายการ ในบัญชีรายจ่าย	จำนวนรายการที่ระบุรายการ	
			งบกำไรสุทธิ	งบกำไรสุทธิ
1. ด้านสวัสดิการ	ค่าจ้างและค่าตอบแทน	1,12	4	5
	เงินปันผล	1,13	9	15
	ค่าตอบแทนผู้บริหาร	1,31	8	13
	เงินปันผล	2,36	7	9
	ค่าตอบแทน	2,69	1	1
	ค่าตอบแทน	2,98	6	7
	ค่าตอบแทน	3,23	3	4
	ค่าตอบแทน	4,32	2	3
	ค่าตอบแทน	4,37	10	21
	ค่าตอบแทน	5,91	5	6
2. ด้านสวัสดิการ	ค่าตอบแทน	6,16	11	22
	ค่าตอบแทน	4,32	1	5
	ค่าตอบแทน	1,33	4	11
	ค่าตอบแทน	2,36	2	9
	ค่าตอบแทน	1,13	3	13
	ค่าตอบแทน	2,41	1	10
	ค่าตอบแทน	3,70	2	13
	ค่าตอบแทน	1,32	1	12
	ค่าตอบแทน	3,32	3	20
	ค่าตอบแทน	4,28	1	5
3. ด้านสวัสดิการ	ค่าตอบแทน	3,86	4	14
	ค่าตอบแทน	3,32	7	20
	ค่าตอบแทน	2,34	2	8
	ค่าตอบแทน	1,29	3	14
	ค่าตอบแทน	1,29	3	14
	ค่าตอบแทน	3,73	3	17
	ค่าตอบแทน	4,65	4	19
	ค่าตอบแทน	3,16	8	22
	ค่าตอบแทน	3,16	8	22
	ค่าตอบแทน	3,16	8	22

ภาพที่ 8-10 แสดงค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการของวิสาหกิจ

ตารางที่ 3-23 แสดงปัญหาในกลุ่มปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

กลุ่มความสำคัญของปัญหา	ปัญหา
ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด	อุทกภัย ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค สารพิษตกค้างในดินและน้ำ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
ปัญหาที่มีความสำคัญมาก	แหล่งน้ำธรรมชาติปนเปื้อน การขยายตัวของชุมชนขาดระเบียบ แหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถนำมาใช้ได้
ปัญหาที่มีความสำคัญปานกลาง	ความแห้งแล้ง การให้บริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ปริมาณสัตว์น้ำลดลง หนี้สิน
ปัญหาที่มีความสำคัญน้อย	ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่มีที่ทำกิน ขาดสภาพดิน การระดมเงินของกิน การเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากสภาพถนนไม่ได้มาตรฐาน การเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากรถประจำทางไม่เพียงพอและเข้าไม่ถึง การว่างงาน ดินเสื่อมคุณภาพ
ปัญหาที่มีความสำคัญน้อยที่สุด	ประสิทธิภาพการเก็บขนมูลฝอย ขาดแคลนสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ขาดแคลนที่ให้ความรู้ เช่น ห้องสมุด อิทธิพลในท้องถิ่น การให้บริการไฟฟ้าไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ อากาศเสีย เสียงดังรบกวน ขาดแคลนโรงเรียนระดับอนุบาล ขาดแคลนโรงเรียนระดับประถม ขาดแคลนโรงเรียนระดับมัธยม การให้บริการด้านการแพทย์ไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ

ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด มี 4 ปัญหา โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาอุทกภัย ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค สารพิษตกค้างในดินและน้ำ และ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง

ปัญหาที่มีความสำคัญมาก มี 3 ปัญหา ทั้งหมดเป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน การขยายตัวของชุมชนขาดระเบียบ และแหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถนำมาใช้ได้

ปัญหาที่มีความสำคัญปานกลาง มี 5 ปัญหา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาความแห้งแล้ง การบริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ปริมาณสัตว์น้ำลดลง หนี้สิน และราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

ปัญหาที่มีความสำคัญน้อย มี 7 ปัญหา ได้แก่ การไม่มีที่ทำกิน ขนส่งผิด การชะล้างพังทลายของดิน การเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากสภาพถนนไม่ได้มาตรฐานและรถประจำทางไม่เพียงพอและเข้าไม่ถึง การว่างงาน และดินเสื่อมคุณภาพ

ปัญหาที่มีความสำคัญน้อยที่สุด มี 12 ปัญหา ได้แก่ ประสิทธิภาพการเก็บขนมูลฝอย การขาดแคลนสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การขาดแคลนที่ให้ความรู้ เช่น ห้องสมุด อธิพิทลในท้องถิ่น การบริการไฟฟ้าไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ อากาศเลื้อย เสี่ยงคังรบกวน การขาดแคลนโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมและมัธยม และการบริการด้านการแพทย์ไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ

ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด

(1) ปัญหาอุทกภัย เกิดจากฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน มีน้ำป่าหุน ทำให้น้ำระบายไม่ทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ลุ่ม และจะทวีความรุนแรงขึ้นบริเวณพื้นที่ที่มีถนนและบ้านเรือนขวางกั้นทางการไหลของน้ำ ปัญหาอุทกภัยครั้งที่มีความรุนแรงมากที่สุด คือ ปี 2538 ในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม

(2) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค เป็นปัญหาที่เกิดจากน้ำในลำคลองต่างๆไม่มีความสะอาดเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณฝนน้อย ทำให้ความเข้มข้นของสิ่งสกปรกต่างๆสูงยิ่งขึ้น การที่แหล่งน้ำไม่สะอาดเกิดจากการทิ้งสิ่งสกปรกและสิ่งปฏิกูลต่างๆจาก

บ้านเรือน การทำการเกษตร และโรงงานอุตสาหกรรม ลงสู่แหล่งน้ำ ประชาชนในชุมชนตำบลเจ้าเจ็ดมีความจำเป็นต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากกว่าร้อยละ 95 ยังไม่ได้รับบริการด้านประปา

(3) ปัญหาสารพิษตกค้างในดินและน้ำ ชุมชนตำบลเจ้าเจ็ดเป็นพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรมาเป็นเวลายาวนาน นับตั้งแต่ช่วงเวลาที่ทำการเกษตรตามระบบธรรมชาติไม่ได้ผล เกษตรกรจึงเริ่มพึ่งพาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของพืช เป็นผลให้สารเคมีหรือสารพิษต่างๆตกสะสมในดินและชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ นอกจากนี้การประกอบการอุตสาหกรรมของพื้นที่รอบนอก แล้วปล่อยของเสียและของเสียอันตรายลงสู่ดินและน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝัสดองซึ่งมีความเชื่อมโยงถึงกันได้ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ คือ การทิ้งขยะมูลฝอยและของเสียลงสู่ดินและน้ำของประชาชน ซึ่งบางครั้งประชาชนอาจรู้ทำไม่ถึงถึงการว่าขยะบางอย่างอาจเป็นของเสียอันตราย ที่ยากต่อการย่อยสลายตามธรรมชาติ

ปัญหาสารพิษตกค้างในน้ำ เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง อันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัจจุบันประชาชนต้องมีรายจ่ายในชีวิตประจำวันสูงมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า เมื่อก่อนแม่น้ำฝัสดองมีความใสสะอาด สัตว์น้ำจำพวกกุ้ง หอย ปู ปลา ก็อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ถือว่าเป็นแหล่งอาหารก็ไม่จำเป็นต้องไปซื้อหามาและยังเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนอีกด้วย

(4) ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การใช้สารเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน จนทำให้ศัตรูของพืชสามารถต้านทานได้ และยังเป็นผลให้ดินเสื่อมคุณภาพ ต้องลงทุนสูงเพื่อแก้ไขปัญหานี้ นอกจากนี้ยังเกิดจากปัญหาความแห้งแล้ง และอุทกภัย เนื่องจากพื้นที่เกษตรเป็นที่ลุ่ม ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรลดลง เป็นเหตุผลประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกษตรกรหันไปประกอบอาชีพอื่น

5) โครงสร้างของปัญหาและผลกระทบของปัญหา

ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man Made) เป็นสาเหตุที่เห็นได้ชัดที่สุด และเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ (Natural Made) เช่น การเกิดอุทกภัย น้ำกัดเซาะดิน เป็นดิน สำหรับการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน กิจกรรมการพัฒนาทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม (รวมถึงอุตสาหกรรมจากพื้นที่รอบนอก) เป็นต้น ซึ่งจะเป็นตัวการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาต่างๆ เช่น การระบายของเสียและสิ่งปฏิกูล ของเสียอันตราย ลง

คู่แหล่งน้ำและพื้นดิน โดยไม่มีการบำบัดเพื่อปรับปรุงคุณภาพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นแหล่งรับของเสีย ทำให้เกิดภาวะเสื่อมโทรม จนไม่สามารถรองรับของเสียหรือการกระทำกิจกรรมต่อไปได้อีก จึงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ เป็นลูกโซ่ และท้ายที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำผิด คือมนุษย์ ผลส่วนหนึ่งก็เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตารางที่ 3-24 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของปัญหาที่อยู่ในกลุ่มปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดถึงปัญหาที่มีความสำคัญน้อย ว่ามีสาเหตุของปัญหาและผลของปัญหาเป็นอย่างไร

8.9 ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพนิเวศเข้าจึก

การศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพนิเวศเข้าจึก ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามประชาชน จำนวน 157 ตัวอย่าง ประเด็นที่สัมภาษณ์ มี 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ชุมชนน่าอยู่มีลักษณะอย่างไร ประเด็นที่สอง ความต้องการในการพัฒนาสุขภาพนิเวศเข้าจึก

8.9.1 ชุมชนน่าอยู่ในความคิดเห็นของประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นพ้องกันว่าชุมชนที่น่าอยู่ควรมีลักษณะ ดังนี้

(1) คนในชุมชนมีการช่วยเหลือและสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ มีใช้ต่างคนต่างอยู่ ประชาชนให้ความเห็นว่า การอยู่ร่วมกันในชุมชนก็มีเรื่องกระทบกันบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงแต่อย่างใด เพราะประชาชนในสุขภาพนิเวศเข้าจึก ต่างก็เป็นคนท้องถิ่น อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด เมื่อสืบสาวแล้วต่างก็เป็นญาติพี่น้องกัน

(2) ควรเป็นชุมชนที่มีความพร้อมของโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การให้บริการไฟฟ้าบริเวณสองข้างทางและปรับปรุงประสิทธิภาพไม่ให้ดับเป็นประจำ การบริการประปาให้ทั่วถึง ถนนที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกในทุกฤดูกาล มีรถประจำทางบริการอย่างทั่วถึง ซึ่งประชาชนจะให้ความสำคัญกับการบริการที่ยังขาดหรือไม่มีความพร้อมเป็นพิเศษ

(3) ควรเป็นชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมดี ได้แก่ น้ำในลำคลองสะอาดและอุดมสมบูรณ์ไปค้ำยสัตว์น้ำ ไม่มีฝุ่นละอองจากการขนส่งและการก่อสร้าง ขยะมูลฝอยทิ้งเป็นที่เป็นที่ทางทำให้ชุมชนสะอาดและแลดูเป็นระเบียบ และอากาศดีไม่มีกลิ่นสิ่งปฏิกูล

ตารางที่ 9-24 โครงสร้างของปัญหา แยกเชิงบริเวณที่เกิดปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหา ของปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดถึงน้อย

ปัญหาสังคมและปัญหา	บริเวณที่เกิดปัญหา	สาเหตุ	ผลของปัญหา
ด้านสังคม 1. การขยายตัวของชุมชนเกษตรเปือย	ถนนและทางน้ำสายหลัก ที่มีสถานที่สำคัญของชุมชน เช่น สถานที่ราชการ วัด ตั้งอยู่	ไม่สามารถจัดระเบียบและควบคุมการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะขาดการวางแผนและมาตรการควบคุมทางผังเมือง เนื่องจากที่ผลิตบ่งกับใช้ตามกฎหมายเมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม 2540 และครอบคลุมสิ่งก่อสร้างหนึ่งของพื้นที่ชุมชนเกษตร ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิม ที่เติบโตมาตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยา	สามารถอุปโภคและสาธารณูปโภคไม่สามารถพัฒนาได้ทันและมีประสิทธิภาพ และยังเป็นผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
2. ดินเสื่อมคุณภาพ	กระจายทั่วไปในชุมชน	การทำทางเกษตร โดยขาดการบำรุงดิน และการใช้สารเคมีสะสมมาเป็นเวลานาน	เกษตรกรบางรายต้องละทิ้งหรือขายพื้นที่ให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ เป็นการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของภาคกลาง
3. การเข้าถึงแหล่งตลาดของดิน	บริเวณริมตลิ่งของทางน้ำ เกือบทุกสาย และบริเวณริมถนนสายหลัก	เกิดกิจกรรมการใช้ที่ดินโดยสหะวิมตพำน้ำ โดยไม่ระวังและป้องกัน ทำให้เป็นพื้นที่อ่อนไหวต่อการเข้าถึงทั้งตลาดของดิน	เกิดการทับถมของตะกอนดินในทางน้ำ ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก แหล่งน้ำขุ่นข้น ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ สำหรับบริเวณแหล่งเกิดการทำธุรกิจของถนน
4. ปริมาณน้ำลดลง	ลำคลองทั่วไป	แหล่งน้ำถูกปนเปื้อน เช่น การทิ้งของเสียจากบ้านเรือน การเข้าถึงจากกิจกรรมเกษตร เป็นต้น	ประชากรขาดแหล่งอาหารและรายได้ และระบบนิเวศน์เสื่อมโทรม

ตารางที่ 9-24 (ต่อ) โครงสร้างของปัญหา แสดงถึงบริเวณที่ศึกษา ปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหา ของปัญหาที่มีอิทธิพลต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัญหาสังคมและปัญหา	บริเวณที่ศึกษาปัญหา	สาเหตุ	ผลของปัญหา
5. อุทกภัย	บริเวณที่ลุ่ม โด่งทะเลทาง ด้านเหนือของถนนสามเสน- บางซื่อ	มีปริมาณฝนตกชุกและตกถี่ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ประกอบกับทางระบายน้ำบรรจบกันบริเวณนี้ เช่น การตัดถนนและประตูระบายน้ำขวางขวางกั้นทาง ระบายน้ำ ตลอดจนน้ำเหนือไหลหลาก	ทำให้ทิศทางการระบายน้ำไหล และ สูญเสียทรัพย์สินอื่นๆ รวมถึงขาดความ- ปลอดภัยในชีวิต
6. ความแห้งแล้ง	เกิดทั่วไปทั้งชุมชน	ฝนไม่ตกตามฤดูกาล	ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ อุณหภูมิสูง ของประชาชนที่ลดลง
7. แหล่งน้ำธรรมชาติที่แห้ง	ทางน้ำเกือบทุกสาย	การชะล้างพังทลายของดิน และการทิ้งขยะมูลฝอย ลงสู่แหล่งน้ำ	ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก แหล่งน้ำได้อย่างเต็มที่ และเกิดการสูญเสียชีวิต ความสกปรกของระบบนิเวศน์
8. การทิ้งกากในดินและน้ำ	โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เกษตรกรรม และป่าดง	การทำลายการเกษตรกรรม และการทิ้งสิ่งสกปรก รวมถึง ของเสียอันตรายลงสู่แหล่งน้ำ	ผลผลิตทางการเกษตรลดลง และคุณภาพ ชีวิตของประชาชนที่ลดลง
9. แหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถนำมาใช้ได้	ตลอดทั้งจังหวัดและทางน้ำสาขา	การปล่อยสิ่งสกปรกลงสู่แหล่งน้ำ และการชะล้าง พังทลายของดิน	ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก แหล่งน้ำได้อย่างเต็มที่ มีผลให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ลดลง
ด้านเศรษฐกิจ	พื้นที่เกษตรทั่วไป	ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ความแห้งแล้ง และอุทกภัย	เกษตรกรบางส่วนต้องเลิกหรือขายพื้นที่ เกษตรกรรม ไปประกอบอาชีพอย่างอื่น
1. ผลผลิตทางการเกษตรลดลง	บริเวณทั่วไป	ประชากรยากจนไม่สามารถหาที่กินเป็นของ ตนเองได้	ประชาชนบางส่วนต้องสูญเสียรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนลดลง
2. ไม่มีที่กิน			

ตารางที่ 8-24 (ต่อ) โครงสร้างของปัญหา แสดงถึงบริเวณที่เกิดปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหา ของปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดถึงน้อย

ปัญหา/ลักษณะปัญหา	บริเวณที่เกิดปัญหา	สาเหตุ	ผลของปัญหา
3. หนี้สิน	บริเวณทั่วไป	มีรายได้ไม่ถึงของ	คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ลดลง
4. การว่างงาน	บริเวณทั่วไป	ขาดแหล่งงาน และแรงงาน ไม่มีคุณภาพ	ขาดรายได้ เกิดปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาทางสังคมตามมา
5. ราคาผลผลิตตกต่ำ	บริเวณทั่วไป	คุณภาพของผลผลิตต่ำลง ผลผลิตมีมากกว่าความต้องการ และเป็นไปตามกลไกของตลาด	เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชน เกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอื่น
ด้านสังคม			
1. สภาพทัศน	บริเวณทั่วไป	การว่างงาน ความสะอาดไฮยอนามัย การครอบครัวยากจน (เกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ดี)	คุณภาพชีวิตต่ำลง
ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน			
1. ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค	บริเวณทั่วไป	แหล่งน้ำถูกปนเปื้อนจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี
2. การให้บริการประปาไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ	พื้นที่โดยส่วนใหญ่	ขาดเงินที่จะขยายถนน	ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี
3. การเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากถนนไม่ได้มาตรฐาน	บริเวณทั่วไป	ถนนแคบไม่ได้มาตรฐาน บางบริเวณไม่มีถนนตัดผ่าน	มีข้อจำกัดการพัฒนาเมือง และการเดินทางไม่สะดวก
4. การเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากอุปสรรคทางภูมิศาสตร์หรือสิ่งกีดขวาง	บริเวณทั่วไป		มีข้อจำกัดการพัฒนาเมือง และการเดินทางไม่สะดวก

(4) ชุมชนปลอดภัยเสถียร เพราะขาดเสถียรเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเป็นสิ่งที่ย่อมเม่าให้คนสามารถกระทำผิดในทางอื่นๆได้อีก

3.9.2 ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพเฝ้าระวัง

ในการพัฒนาสุขภาพเฝ้าระวัง ประชาชนมีความต้องการที่จะพัฒนาในหลายๆด้าน แต่ที่ให้ความสำคัญ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริการขั้นพื้นฐาน ความต้องการที่จะพัฒนา มีพื้นฐานมาจากสิ่งที่ชุมชนยังขาดหรือบกพร่องอยู่ หรือต้องการทำในสิ่งที่เห็นว่าเป็นอยู่แล้วให้มีการพัฒนาอื่นๆขึ้นไปอีก

จากการศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพเฝ้าระวัง ประชาชนได้ให้ความคิดเห็นต่อสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในชุมชน ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ (ตารางที่ 3-25)

อันดับที่ 1 ประชาชนส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 68.8 มีความต้องการที่จะพัฒนาในด้านการบริการขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การให้บริการด้านประปา เป็นประเด็นใหญ่ที่สุด ประเด็นรองได้แก่ ควรมีการปรับปรุงถนนให้ได้มาตรฐาน สภาพถนนหลายสายในปัจจุบันมีผิวจราจรที่แคบ รวดสวนกันอย่างลำบาก ที่สำคัญไม่มีไหล่ทาง และในช่วงที่ฝนตกหนักถนนดินลูกรังจะลื่นมากและเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ประชาชนยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประชาชนบางส่วนที่อาศัยอยู่ริมน้ำและบางส่วนที่อาศัยอยู่ลึกเข้าไปจากถนนหลัก มักมีปัญหาเรื่องถนนเข้าบ้าน การเดินทางเข้าบ้านต้องอาศัยทางน้ำหรือทางบกที่ต้องฉุดฉลากตามพื้นที่ข้างบ้านของเพื่อนบ้าน ทำให้ไม่สะดวกและเป็นอันตรายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาดกกลางคืน และควรติดตั้งไฟทำให้แสงสว่างในเวลาดกกลางคืน ควรมีการปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานข้ามคลองที่ชำรุดสำหรับการให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ ประชาชนให้ความคิดเห็นว่ายังมีบริการในบางจุดเท่านั้น ทำให้ไม่สะดวกในการใช้บริการ นอกจากนี้ชุมชนควรมีสวนสาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายหรือสถานที่ที่ประชาชนจะได้ใช้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เล่นกีฬา ประชาชนร้อยละ 8.9 เห็นควรว่าชุมชนควรมีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จัดหาอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ ลดจำนวนประชากรที่ต้องไปหางานทำที่กรุงเทพฯ ประชาชนร้อยละ 8.3 ให้ความคิดเห็นว่าชุมชนควรมีการพัฒนาในด้านสังคม โดยเริ่มจากครอบครัวที่จะต้องเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็ง อันจะเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนในลำดับรองลงมา ได้แก่ ต้องการให้ศาลดองมีความสะอาด สามารถนำมาใช้อุปโภค บริโภค และการเกษตรได้อย่างเต็มที่ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม และต้องการให้เจ้าหน้าที่ของสุขภาพเฝ้าระวังและผู้นำชุมชนเข้ามาดูแลปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด

ตารางที่ 3-26 สรุปความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพตำบลเข้าใจ

สิ่งที่ควรพัฒนาและด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นของประชาชน (ร้อยละ)									
อันดับที่	คำกรณียกิจ	ด้านสังคม	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน	ด้านสาธารณสุข	ด้านการศึกษา	ด้านการเมืองการปกครอง	ไม่มีสิ่งที่ต้องพัฒนา	ไม่แสดงความคิดเห็น
อันดับ 1	มีอาชีพเสริม/ ค้าขายของชำ	8.8 ปลอดภัย สินค้าปลอดภัย ในชีวิตและ ทรัพย์สิน	5.1 ด้านของสะอาด/ น้ำไม่ท่วมขัง	68.8 ประปา/ถนน/สะพาน/ โทรศัพท์/สาธารณสุข/ที่กัก สัตว์	0.6 แพทย์และ- พยาบาลประจำ อนามัย 24 ชม.	0.6 โรงเรียนของ รัฐทั้งหมด	1.3 เจ้าหน้าที่สุขอนามัยและ ผู้นำเอาใจใส่ปัญหาของ โกดัง	4.5	1.9
อันดับ 2	มีตลาด/ มีอาชีพเสริม	7 ส่งเสริมอาชีพ/ คนมีจิตใจ/ มีสวัสดิการแก่ คนตาบอด	5.1 ด้านของสะอาด/ จัดเก็บขยะทั่ว	87.6 มีท่ารถโดยสารประจำทาง/ ถนน/กิ่งชุมชน/โทรศัพท์/ สาธารณสุข/รถประจำทาง	1.3 แพทย์และ- พยาบาลประจำ อนามัย 24 ชม.	0.6 โรงเรียน ระดับมัธยม เพิ่มขึ้น	1.3 เจ้าหน้าที่สุขอนามัยและ ผู้นำเอาใจใส่ปัญหาของ โกดัง	85.7	2.5
อันดับ 3	มีแหล่งงาน/ ชุมชนที่มีสุขภาพ ดี	1.3 คนวัยชรา ทอดทิ้ง	1.9 กำจัดผักตบชวา/ ฝุ่นละออง	14 ไฟที่ถนน/รถประจำทาง/ สะพาน/ทางข้าม	1.3 มีโรงพยาบาล ของสถานีอนามัย	0.6 โรงเรียน ระดับมัธยม เพิ่มขึ้น	0	78.9	3.8

อันดับ 2 การบริการขั้นพื้นฐานยังคงเป็นกิจกรรมของการพัฒนา ที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.6 สิ่งที่ควรจะเกิดขึ้นหรือมีขึ้นในชุมชน ได้แก่ การสร้างท่อระบายน้ำของชุมชน การปรับปรุงถนน บริการประปาให้ทั่วถึง การมีแหล่งความรู้คือห้องสมุดของชุมชน นอกจากนี้ประชาชนควรจะได้เข้าถึงได้โดยสะดวก ด้วยการมีรถประจำทางและจัดการขยายเส้นทางและเวลา ประชาชนร้อยละ 8.9 เห็นว่าควรมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ มีตลาดภายในตึกพาณิชย์ เพราะปัจจุบันชาวเจ้าเจ็ดต้องไปขายสินค้าและซื้อข้าวของต่างๆที่เทศบาลเมืองเสนาหรือที่ประชาชนเรียกว่า ตลาดบ้านแพน และในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนเห็นว่ารัฐควรส่งเสริมอาชีพเสริม ประชาชนร้อยละ 7.0 เห็นว่าควรมีการพัฒนาทางด้านสังคม เช่น การมีสวัสดิการแก่คนยากจน ส่งเสริมการเดินกีฬา ความต้องการพัฒนาในลำดับรองลงมา ได้แก่ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ศาลองมีความสะอาด มีการจัดเก็บขยะให้ทั่วถึงทุกจุด ด้านการเมืองการปกครอง เจ้าหน้าที่ตึกพาณิชย์และผู้นำชุมชน ควรเอาใจใส่ดูแลปัญหาต่างๆให้มากขึ้น ด้านการศึกษา ควรมีโรงเรียนระดับมัธยมเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้มีทางเลือกในการเข้าศึกษามากขึ้น และด้านสาธารณสุข ควรมีแพทย์และพยาบาลประจำสถานีอนามัย ตลอด 24 ชั่วโมง

อันดับ 3 ประชาชน ร้อยละ 73.9 ที่ให้ความคิดเห็นว่า ไม่มีสิ่งที่ควรพัฒนาแล้ว เพราะสิ่งที่ควรพัฒนาได้เสนอในอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 แล้ว แต่ในอันดับที่ 3 นี้ ประชาชนก็ยังคงให้ความสำคัญด้านการบริการขั้นพื้นฐาน สูงกว่าด้านอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 14.0 เช่น ควรมีการติดตั้งไฟฟ้าตามถนน ควรมีการปรับปรุงเรื่องรถประจำทาง ปรับปรุงและซ่อมแซมสะพานตลอดจนดำเนินการเรื่องถนนเข้าบ้านให้แก่ประชาชน ประชาชน ร้อยละ 3.2 เห็นว่าควรมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น มีแหล่งงานในชุมชน และแก้ปัญหาภาระหนี้สิน การพัฒนาในลำดับรองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการกำจัดผักตบชวา และแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง ด้านสังคม เนื่องจากประชาชนวัยแรงงานในหลายครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน คนชราจึงขาดคนดูแล และด้านสาธารณสุข ควรมีรถพยาบาลของสถานีอนามัย เพราะสถานีอนามัยเป็นหน่วยบริการสาธารณสุขที่อยู่ในละแวกบ้าน เมื่อประชาชนเจ็บป่วยที่ไม่สามารถเดินทางไปเองได้ ประชาชนก็สามารถเรียกใช้บริการได้

3.10 สรุป

ตึกพาณิชย์เจ้าเจ็ดเป็นชุมชนริมน้ำ ที่ในอดีตประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและใช้การสัญจรทางน้ำเป็นหลัก แต่ปัจจุบันความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการขยายตัวของสาธารณูปโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางคมนาคมเข้ามา ประชาชนส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแส เช่น ด้านการประกอบอาชีพไปรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมที่รุกเข้ามาในพื้นที่รอบนอกชุมชน หรือ ไม่ก็รับจ้างเจียรนัยพลอยซึ่งเป็นงานที่สามารถรับจ้างอยู่กับบ้านได้

ซึ่งเป็นลักษณะการประกอบอาชีพแบบเมือง ค้านตั้งคม ความใกล้ชิด ความผูกพัน ของคนในครอบครัวลดน้อยลง จากการที่ประชาชนในวัยแรงงานต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือต่างถิ่น แต่ก็ยังมีลักษณะก่อนไปทางชนบทอยู่ ส่วนด้านการตั้งจร ทางบกนับว่ามีความสำคัญยิ่ง

สุขาภิบาลเข้าเจ็ดเป็นชุมชนที่อยู่ติดกับเทศบาลเมืองเสนา ชาวเข้าเจ็ดยังคงพึ่งพาการบริการในหลายๆด้านจากเทศบาลฯ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ในแง่เป็นตลาดกลางสินค้า เพราะสุขาภิบาลเข้าเจ็ดยังไม่มีแม้แต่ตลาดสดสำหรับซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เทศบาลฯ ยังเป็นสถานที่ติดต่อด้านการเงิน การธนาคาร ค้านตั้งคม เทศบาลฯเป็นที่ตั้งของชมรม สมาคม สำหรับการรวมกลุ่ม และด้านการศึกษา ด้านการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร เทศบาลฯมีสถานีขนส่งรวมทั้งที่ทำการไปรษณีย์ ในการขนส่งสินค้าและข่าวสารต่างๆ

สิ่งที่ขาดไปดังกล่าว ผนวกกับปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่สุขาภิบาลเข้าเจ็ดประสบอยู่ เช่น ปัญหา ค้านตั้งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ได้ปรากฏออกมาเมื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ประชาชนบางคนเห็นว่า สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชนเป็นเรื่องธรรมดา อาจเป็นเพราะความเคยชิน หรือเป็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่พยายามเข้ามาแก้ไขแล้ว แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จนเกิดความคิดว่าถึงอย่างไรก็ไม่อาจดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ แต่อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่ประชาชนต่างเห็นพ้องถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชน เพื่อจะแก้ปัญหาค้านตั้งแวดล้อมและชุมชนประสบอยู่เป็นสำคัญ ได้แก่ ประชาชนกว่า ร้อยละ ๘๘ มีความต้องการที่จะพัฒนาด้านการบริการขั้นพื้นฐาน ประชาชนประมาณ ร้อยละ ๙ ต้องการให้มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อาทิ ตลาด อาชีพเสริม หรือแหล่งงานในชุมชน เป็นต้น ประชาชนประมาณ ร้อยละ ๘ มีความต้องการพัฒนาทางค้านตั้งคม และในลำดับรองลงมา ได้แก่ การพัฒนาและแก้ไขปัญหาค้านตั้งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ชุมชนประสบอยู่ต่างเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ และมีผลกระทบถึงกันทั้งในทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อเกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวของสาธารณูปโภค จากภายนอกเข้ามา มีผลให้การใช้ที่ดินและการขยายตัวของชุมชนขาดระเบียบ ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมจึงตามมา คือ น้ำในคลองเข้าเจ็ดและคลองสาขาน้ำเสีย และยังมีปัญหาค้านตั้งแวดล้อม จนการเกษตรไม่สามารถทำได้ผลดี จนต้องขายที่ดิน แล้วออกไปทำงานทำนอกชุมชน และเกิดปัญหาทางสังคมตามมา ค้านตั้งคม

ในการศึกษาขั้นต่อไป เป็นการศึกษาถึงปัญหาที่ประชาชนกำลังประสบอยู่ ทางหน่วยงานของรัฐได้มีขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ปัญหาค้านตั้งคมของชุมชนอย่างไร ประชาชนได้เข้า

มามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง หรือประชาชนคิดว่าควรจะเป็นหน้าที่ของใครในการแก้ปัญหา จะได้ทราบถึงพฤติกรรมและศักยภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วม เพื่อที่จะหาจุดใดในการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย